49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1496 Կ. ՊՈԼԻՍ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 10–23 ՄԱՅԻՍ 1906 29 ՐԷՊԻԼ, ԷՎՎԷԼ 1324 – 10 ՄԱՅԻՍ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալը Ալի Ճատէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته‌در
صاحب امتیازی: ارمانس فریر
اداره‌خانه‌سی: باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԹԱՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՆԽԻԿ Տարեկան Վեցամեայ
Պոլսոյ համար 80 ղր. 50 ղր.
Գաւառներու համար 108 » 60 »
Արտասահմանի համար 25 ֆր. 18 ֆր.
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ժամանակներու համար մանաւանդ պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Մ. ՏԱՒՈՒԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

"ԱՌԱՋԻՆ ՍԷՐԸ,,

Ժամ Սայապալեան, որ Փայլակ կը սարգարէ, միջակութիւն մըն է եղած սկիզբէն ի վեր։ Շատ՝ բայց տարակ արտադրող մըն է, այնպէս որ, իրը գրող չենք յիշեր հասուած մը իրմէ՝ որ տպաւորած, ցնցած ըլլայ միտքերը, պահելու համար իր նշանակութիւնը հեղինակին կարողութեան և գրիչի ուժին ի նպաստ։ Իր արձակը հրապոյր չունի, խելացութիւն և զգայնութիւն չունի, երբեմ յատկութիւններ, որոնք ինքնապատիւթիւն կուտան ենթակային։ Ասոր համար է որ չպիրուած գէմք մըն է գրեթէ մեր նորագոյն գրականութեան մէջ։

Իր չհնած անունը սակայն կը պարտի իր բարեկամներուն, Արամ Անտոնեանի, Միքայէլ Շահանանճեանի, Զիթիէ-Սարքիսի, որոնք, օրագիրներ Մաղիկի մէջ, առաջնակարգ տեղ և պատիւ կ'ընծայէին այս միջակութեան, որ ֆիւ և սայլի պատմութիւններէ ուրիշ բան չէր գիտեր կարծես, և իր ամէն յօդուածին մէջ այս երկու նիւթերուն պէտք ունէր անպատճառ՝ ինքզինքը... վարելու համար։

Այս տեսակէտով, Փայլակի լաւագոյն գործը կրնայ համարուիլ իր ամենավերջին արտադրութիւնը, Առաջին Սէրը, վիպակ մը աւելի և ոչ թէ «էջ»ի ինչպէս կը յորջորջուի գիրքին ճակատը, 83 էջերէ բաղկացած։

Անցնելէ առաջ իր գրական արժէքին, պատմենք հոս նիւթը։—

* * *

Տիգրան, Պոլսոյ միջնակարգ դասակարգէն ընտանիքի մը զաւակ, դասարարուելու զրկուած է Փոքր Ասիոյ ամերիկեան մէկ քոլէժին մէջ։ Հոն կը հանդիպի մանկարարուհի տօքտէրուհիին, Քանատայի Միս Իզապէլի, «խորունկ, անասնական բարութիւն մը արտածորող նուրբ, քիչ մը գալկահար, հիանալիօրէն փափուկ դէմքով, հրեշտակային տիպար ծառայող աղջիկ մը, որուն խօսած արեւելեան ընական հնչումէն մերկ, այլ ընկերկուն, անոյշ, փրկրտա ներդաշնակութեամբ հայերէնը մարդ կ'ուզէր ժամերով, օրերով մտիկ ընել»։ Միս Իզապէլ ճշմարիտ անգլուհի մըն է, անկեղծ և քրիստոնեական հոգածութիւնով կը խօսի, կը վարուի ընդարձակ հետ ալ, ինչպէս նաեւ Տիգրանի, որ կը սկսի լուսաշաչում մը, սիրայրք մը կրելու իր կուրծքին տակ։ Նախնական համակրութիւնը, հետաքրքրութիւնը տակաւ կը կայծոտի, կը խանդավառուի տարիներու ընթացքին մէջ, լուրջ երեւոյթ մը կ'առնէ, քանի մտերմութիւնը աւելնալ սղոցն ու աղջկան միջեւ։ Սակայն զգացուածը սէր չէր, այն սէրը որ կը ձգտի հոգեկան և մարմնական համախառնումի մը, որ սուրբ գոնացումը և կիսկիչ վայելքը կը փնտռէ։ «Սէրէն աւելի բարձր բան մըն էր, պաշտում մը, բան մը որ կը զգացուի (բայց չարտայայտուիր։ Տիգրանի երջանկութեան միակ երազը անոր ներկայութիւնը վայելել, երբեմն զինքը տեսնել, հեռուէն յարգել և պաշտել էր։ Ահա՛ այդչափ»։

Տիգրան աւարտած է չրջանը և պիտի մեկնի։ Ամէնուն կուսայ իր հրաժեշտը և վերջին ողջոյնին համար կը դիմէ Միս Իզապէլի սենեակը։ Բայց ան հոն չէ, կը պատասխանեն իրեն որ մեկնած էր վարժարանէն ու քաղաքէն ալ և չպիտի տեսնէր զայն, թերեւս յաւիտեան։ «Յուսահատութեան հետք չկար սակայն Տիգրանի վիշտին մէջ, քանի որ բան մը չէր սպասեր անկէ բայց ի պաշտելու իրաւունքէն։ Իր յիշատակը ձեր-ձերմակ մնացած է անոր հոգիին խորը, երկնից ջինջ կապոյտին խորը պահուած աղուոր, սիրուն ամպիկի մը պէս»։

Մինչեւ հոս առաջին մասն է։

Երկրորդ մասը կը սկսի երեք տարի ետք, 1880ին, Իզմիրի մէջ, ուր փոխադրած էր Տիգրան, իմանալով Միս Իզապէլի հոն հաստատուիլը։ Երկու տարի միայն կ'տարի հոն, երբեմն տիպի ունենալով տեսնելու զայն։ Երկրորդ տարիին վերջերը ընտանեկան գործերու տիպերէն զինքը մեկնիլ Պոլիս, ցաւաշին տպաւորութեան մը տակ, զոր կը ներարգելէ նոյնինքն Տիգրան նամակով մը։ Շոգենաւին մէջ, իր մելամաղձոտութեան նոսպային մէջ, յանկարծ ցնորքի մը տպաւորութիւնը կ'ուենոյ երբ կը տեսնէ Միս Իզապէլը, հոն, ծօթիկը, իրմէ երկու քայլ անդին։ «Կեանքէն, աշխարհէն աւելի թանկագին բան մը կը գտնէր ճիշդ այն վայրկեանին երբ ալ զայն յաւիտեան կորսնցնելու տխուր գիտակցութիւնը կը ճնշէր սրտին վրայ»։ Մինչեւ Պոլիս, իր ամէնէն յուզումնալից և երջանիկ ժամերը կ'անցընէ։ Քարափին վրայ կը բամբնուին։ Տիգրան յուզումէն բան մը չի կրնար արտասանել, արցունքներու հեղեղումը սանձելու համար։ Լռեցա՛ծ էր։ Երկրորդ և թերեւս վերջին անգամ էր որ բաղդը զինքը անկէց կը լաստէր դարձեալ, իր ժօտը բերելէ ետք։

«Ան իր ճամբան պիտի երթայ այլեւս կեանքի մէջ և ես իմ, (կը գրէ Տիգրան), երկու ճամբաներ պահ մը իրարու քով դալէ յետոյ կը հեռանային կրկին, —անծանօթ ճամբաներ, որոնք ո՛վ գիտէ ուր պիտի տանէին ամէն մէկերնիս։ Իմ ճամբա սակայն, հիմա, —կեանքիս ճամբան,— այնքան մութ, այնքան սեւ, այնքան արհաւրալից էր որ քայլ մը իսկ առնելու կը վախնայի...»։

* * *

Ահա՛ նիւթը։

Ապրուած պատմութիւն մըն է սա, զգացուած և բնական։

Հակառակ իր վիպական չեղուններուն Առաջին Սէրը իրապաշտ գործ մըն է։

Գեամնը ուր տեղ կը գտնէ Փայլակ, նոր է և թարմ, սակայն խնդիր է թէ ո՛րքան բարդաւած եղած են իր ուժեղութիւնները զոյն պէտք եղածին պէս ներկայացնելու և զգացնելու համար։

Կ'ըմբռնենք, կը հաստատենք Տիգրանի սէրը։ Այն լուռ, անխօս պաշտամունքը, որ նորափեսաբ թուչնիկի մը պէս կը թռվռայ, կը բարախէ իր ըստեղն մէջ, որ անհամարձակ ու երկիւղոտ՝ հաճոյքէն կը գողգոջէ այգուն զարմնու մին առջեւ, արեւէն չիկնոտ ճառագայթներուն մէջ։ Ամէնքիս ալ ճաշակած ենք այս զգայնութիւնները, այն կամենալոյր հիւանդագնութեան, վարդախիւս փափկութեան, երազային և անհիմնական համաձրութիւններուն դէմ, որոնցմէ մեղի կը զրկեն իրը դասարակ կամ մանուարտի, Ամերիկեանի միւս կողմէն, կամ Մանչի հիւսիսային եզերքէն։ Երիտասարդներուն համար բարձրաթռիչ, խանդավառ և սրտեւառնդ դարպաս մըն է այն լուին պաշտումը, գոնացումը, վայելքի ցնցումներուն չի ձգտող այն հաղեսոսկի տարիքը, հանդէպ այդ օտար դաստիարակութիւններու անբոջային ամբողջութեան, և յանկուցիչ ինքնութեան, որուն վրայ երբ կ'աւելնայ հայերէն լեզուին՝ անոնց ընտրին մէջ տուացած թուչունի երանգը, պահէ պահ փխրուելու, փշրուելու, չոգիանալու։ Չգայնն պատմածը, այդ էակները կը դառնան անհիմնական, ցնորավառ լաբիրինթ բոլոր մնաւոր ուղերքին խնկուներուն ու զոհաբերութիւններուն։

Այս սկզբան է որ կը փորձէ մեղի զգացնել տալ Փայլակ։ Իր ոճը սովորական է, չունի զգայնութեան նրբութիւնները կամ խանդավառութեան կենդանութիւնը։ Տեղ տեղ մտեցած է սակայն պահանջուած արուեստին, սկրսի ջերմին գգուանքի մը խօսելով։ Իր նկարագրութիւնները վիպական դրոյմ ունին, արդի նկարչամոլ նրբութիւններէն և փափկութիւններէն զուրկ են։ Նկարագրութիւնները դարձի մը արուեստի բաժնին են, անոնց մէջ թերացումը գործին մէջ թերանալ ըսել է, և ուղղակի կը վնասէ կամ կը ճշդէ երկին արժանիքն ու հեղինակին կարողութիւնը, ոճի տեսակէտով։

Առաջին Սէրին մէջ ալ Փայլակի ոճը մինչև մնացած է բայատրելու զգայնութիւնները իրենց ամէն երանգներուն, շնչուներուն և պոռթկումներուն մէջ։ Միս Իզապէլի և Տիգրանի տիպերը բաւական լաւ ներկայացուցած է, անոնց հոգեկան վիճակներուն բացատրութիւնը իրական է, ըմբռնուած, ճիշդ, սակայն առանց խոյանքի և ոճի բայակայութեանը պահուն ես ալ անոնցմով զբաղում մը ունենամ։

Սրբ Ճէյմս Կուպի, երգիծական քրքիջ մը արձակելով,

—Զեզի մեր Ամերիկայի գործերուն վարիչ կարգենք. է՛, շիտակը վարիչ ըլլալիք ալ մարդ ես. անգամ մը սխալեցանք հոլանոց մը յանձնեցինք, հիմա աշխարհի շրջանը պիտի ընենք, զայն կրկին ձեռք անցընելու համար։ Եթէ երկրորդ անգամ ալ ձեզի գործ մը յանձնենք, այն ատեն կ'երեւայ որ հանդերձեալ աշխարհին շրջանը ընել պիտի ստիպուինք... առանց բաները մոքեդ հանէ դուն Տիար Վիլիֆրիա, դիս ապո՛ւշ կը կարծես որ գլեզ հոս ձգեմ. քու ալ օձիքդ պիտի բանեմ ու մեղի հետ պատցնել տամ. այս ուղեւորութեան մէջ դուն չպա օգտակար պիտի ըլլաս մեզի. ամէնէն ծանր գործերը քեզի պիտի յանձնեմ։

Նոսարը այլայլելով,

— Բայց... սիրելիս... գրասենեակս... գործերս...

— Ինչո՞ւս պէտք, դուն իմ գործերուս վրայ մտածեցի՞ր երբ հովանոցը կորսնցուցիր, պաշտօնեաներդ թող գործերդ տեսնան։

— Բայց ամէն մը գործատեղիս հեռանալը փճացում պիտի ըլլայ ինձ համար, բոլոր յաճախորդներս պիտի ցրուին, գործերս տակնուվրայ պիտի ըլլան...։

— Քիչ մը խլրտ ունեցիր, գոչեց Սրբ Ճէյմս, այս հովանոցը դուն կորսնցուցիր, այս փորձանքները դուն բացիր դլխուս, ու հիմա ալ դիս լքե՞լ կ'ուզես։

— Ո՛չ... բայց... անանկ չէր նպատակս...։

— Պարապ տեղը մի կակազէր, ի՞նչ ալ ընես, որչափ ալ աշխատիս օձիքդ թող տալիք չունիք։ Դալով ձեզի յանձնելիք պաշտօնիս, հիմակուընէ բացատրեմ։ Տնտրակ մը առ ու ընթացիկ հաշիւ մը բաց, ամբողջ ծախքերը դուն պիտի ընես, այս ուղեւորութեան մէջ ինչ որ ծախսենք դուն պիտի վճարես ու հաշուի պիտի անցընես։

Այս անակնկալ յայտնութեան վրայ, նոսարը աչքերը խլոր մլոր բացած տեղէն ցատկեց ու անբացատրելի իրարանցումով,

—Է՞, ե՞ռքը, ըսաւ։

—Եռքը պիտի խորհինք անոր վրայ երբ ճամբորդութենէ վերադառնանք։

Նոսար Վիլիֆրիա լոլորովին այլայլած, երբ բայատրութիւն կը պահանջէր, Սրբ Տավիտ Քուրնէմմընի ծառան Պոլ՝ ներս մտաւ ու յայտարարեց թէ նաւապետ ձօն Վակ անունով մէկը եկած է և արտօնութիւն կ'ուզէ ներս մտնելու համար։ Միլիոնատէրը ընդմիջելով խօսակցութիւնը հրաման ըրաւ որ անմիջապէս ներս բերէ զայն։

Նաւապետ ձօն Վակ, սրահէն ներս մտնելուն պէս, խիստ քաղաքավար կերպով ներկաները բարեւելէ ետք, ձեռքը բռնած վաւերաթուղթերը Սրբ Ճէյմս Կուպիի երկնցնելով,

—Հաճեցէք քննել վաւերաթուղթերս, ըսաւ։

Ճէնթլմէնը ուշադիր կերպով զանոնք զննելէ ետք, աներոջը դառնալով,

—Ձեզ կը ներկայացնեմ նաւապետ ձօն Վակը, որ մեր ներկայ ուղեւորութեան առաջնորդը պիտի ըլլայ, ըսաւ, ինքն էր որ կրսուած հոլանոցին հետքը գտաւ. քաջայոյս ենք որ զայն փնտռելու համար մեր ըրած ջանքերուն պիտի օժանդակէ մեծապէս ձեռնտաւորէն։ Այս առթիւ հիմակուընէ երախտապարտութիւնս կը յայտնեմ իրեն որ մեծ համակրութիւն կը ցուցնէ իմ աշխատութիւնս արդիւնաւորելու համար։

Երիտասարդը ետքը նաւապետին դառնալով,

—Փոխադարձաբար ձեզ կը ներկայացնեմ Սրբ Տավիտ Քուրնէմմընը, իր աղջիկը Օր. Էլէնը, եղբօրորդին Սրբ Դրիլորի Շօրթը և իմ գործակատարս Մր. Վիլիֆրիաը, որոնք ամենաբարի խոստացան մեզ ուղեկցել իրենց զանազան ներկայութեամբը։

Նաւապետը մինչեւ գետինը խոնարհելով մէկիկ մէկիկ բարեւեց ամէնքն ալ, ուրիշ ետք, գեղանին Էլէնի նշանածը նաւապետին հետ ճամբորդութեան պարագաներուն վրայ խօսիլ սկսելով,

— Հիմա գործը ձեզի մնաց սիրելի նաւապետ, ըսաւ, ամէնէն առաջ սրընթաց չոգենաւի մը պէտք ունինք այս ուղեւորութիւնը կատարելու համար, ամէն պարագայի մէջ ձեզի կը յանձնեմ այդ չոգենաւին գնումը, հարկ չկայ կարծեմ կրկնել թէ՝ որչա՛փ ստիպողական է չոգենաւին ժամ առաջ գնումը։

Նաւապետը խօսք առնելով,

— Կատարելապէս գիտեմ թէ վայրկեանները թանկագին են մեղի համար, քաջայոյս եմ որ այս իրիկուն իսկ պիտի կրնամ լուր տալ ձեզ թէ՝ պահանջուած շոգենաւը վարձած եմ, ըսաւ։

— Ուրեմն այս իրիկուն սպասե՞մ։

— Սպասեցէք։

Նաւապետը ներկաները բարեւելով մեկնեցաւ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՄԲ ԱՊԵԼՈՒ ՀԲԱՒԷՐ

Տելի Թելեկրաֆի խմբագրատանեն

Մեր Պերլինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ կէս-պաշտօնական գերման թերթերը սկսած են ուշադրութիւն դարձնել առ պարագային թէ Մեծն Բրիտանիոյ և Ռուսիոյ մէջեւ յարաբերութիւնները երթալով կ'բարւոքին, բարեկամաբար և գոհացուցիչ կերպով կարգադրելու համար կեդր. Ասիոյ մէջ դիտնցած դժուարութիւնները։ Ձենք կրնար ենթադրել թէ մեր տեսակէտն պաշտօնական տրուունչի պատճառ մը համարին զայս, բայց միւս կողմէ իրաւունք կուտանք իրենց դիտողութիւններ ընելու իրաց կացութեան վրայ։ Պետական մարդոց առաջին պարտաւորութիւնն է ուշի ուշով հսկել օտար Տէրութեանց յարաբերութիւններուն մէջ ո և է փոփոխութեան։ Բայց պէտք է դիտել տալ թէ գերման թերթերուն ըսածին նման պայմանագրութիւն չկայ Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջև, ինչ իմաստով որ այդ բառը կը գործածուի անգլիւ-ֆրանսական պայմանագրութեան համար։ Լուրն ալ տարօրինակ չէ շատ։ Խաղաղասէրներուն համար գոհունակութեան առիթ մը կրնայ ըլլալ որ մերձեցման նշաններ տեսնուին երկու Մեծ Տէրութեանց միջեւ որոնք իրարու հակառակ մեծ շահեր չունին։ Կեդր. Ասիոյ մէջ երկու Տէրութեանց միջեւ համաձայնութիւն մը առաջ բերելու առաջին լուրջ ջանքը 1885ին ըրաւ հանգուցեալ վարչապետ Լորտ Սալիսբրի, որ վերսկսաւ զայն երբ 1886ին կրկին դարձաւ արտաքին գործոց պաշտօնատանը։ Ամէն պարագայի մէջ այս մերձեցման քաղաքականութեան յարեցաւ Լորտ Սալզպըրի 1885էն սկսեալ մինչև որ 1900ին հրաժարեցաւ արտաքին գործոց վարչութենէն։ Մխիթարական է տեսնել որ Անգլիոյ մէջ իւրաքանչիւր կուսակցութիւն նպաստաց այս յոյժ բաղձալի նպատակին հասնելու համար։ Երկու Տէրութեանց Ծ. Արեւելեան և Կեդր. ասիական հարցերուն ստեղծութիւնները մէկ կողմ ձգելով, ուրախալի պարագայ մըն է որ այսօր անոնց յարաբերութիւնները աւելի մտերմական և բարեկամական են քան որչափ եղած են կէս դարէ ի վեր, և արդարեւ զարմանալի է որ Հրի անարարդ միջադէպն վերջ աւելի ջանքեր եղան այս երկու Տէրութիւնները իրարու մօտենցնելու։ Այդ միջադէպին առթիւ Մեծին Բրիտանիոյ հանգիստութիւնը և պատրաստութիւնը, և Ռուսիոյ ցոյց տուած բարեմտութիւնը և մտադրութիւնը յարձրացուցին երկու հզօր Տէրութեանց յարգանքը և բարեկամութիւնը։ Ուրիշ հետաքրքրաշարժ իրողութիւն մըն ալ տա՛ է թէ, նկատելով որ անդլիերանսական հանդամանութիւնը յոյժ բարեպատեհ արդիւնքներ առաջ բերաւ, արդիւնքներուն նոր տեսակ մը առաջ պիտի գայ եթէ Ռուսիա և Մեծն Բրիտանիա պաշտօնապէս բանակցեն իրենց հանդամանութիւնը կեդր. Ասիոյ և Ծ. Արեւելեան խնդիրներուն մէջ։

Բայց հանդամանութիւն մը կրնար մին լաբը եթէ ժիւնոյն ժամանակ Գերմանիոյ մէջ ընդունելի իրողութիւն մը իր չանուրն, այն ատեն նպաստաւոր չըլլար խաղաղութեան համար։ Սակայն Գերմանիա պէտք է գիտնայ թէ ո՛չ մէկ Տէրութիւն միտք չունի իրեն վրայ յարձակելու։ Ֆրանսայիք ապացոյցը տուին թէ իրենք գոհ են Ալզաս-Լոռէնի պարագան չարթնցնելով, և թէեւ տարակոյս չկայ որ Թաքուն քննադրութիւնը արգելք է երկու դրացի Տէրութեանց մտերմութեան, բայց տարդ է որ Ֆրանսա երբեք պիտի չպատերազմի կոչուած գաւառները վերստանալու համար։ Եւ տարդ է նաեւ որ ո՛չ Անգլիա և ոչ Ռուսիա ո և է պարագայի մէջ երբեք չեն երդեր Գերմանիոյ դէմ զուտ պաշտպանողական պատերազմէ մը տարբեր ուղղութեան մը մէջ մարրճուիլ։ Գերման քաղաքականատեր կացուցիչները՝ որոնք այսօր մեր պատուական հիւրերն են, իրենց հետ հայրենիք պիտի տանին նուիրուած ազնիւներու անկեղծութիւնը, և պիտի վկայեն թէ Լոնտոնի մէջ թշնամական դէպք չկայ Գերմանիոյ դէմ։ Մենք կը փափաքինք Գերմանիոյ հետ համաձայնութեան մը գալ նոյն զիտցով և նոյն նպատակաւ, որպէս համաձայնութեան մը եկած ենք Ֆրանսայի հետ, և Ռուսիոյ հետ ալ գալու վրայ ենք։ Եւ արդարեւ չատ գեւրին պիտի ըլլայ ասիկա, նկատելով որ Գերմանիոյ և մեր միջեւ հարթուելիք ասկոյ գրժուարութիւններ չկան։ եթէ Գերմանիա մեր բարեկամութեան պէտք ունի, կրնայ ասէն վայրկեան ունենալ զայն առանց դրամի և առանց փոխարինութեան։

ԲԵՆԻՒԻՆ ՀԵՏ ԱՄՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆԸ. —Բրիտանական գաղթական տարածութիւններուն մէջ չատ տեղեր քենիի հետ ամուսնութիւնը օրինական է։ Դաղթականներ Լորտ Էլգինի անցեալ օր Լորտերու Ժողովին մէջ առաջարկեց գաղթական ամուսնութեանց Օրինագիծին երկրորդ ընթերցումը, որուն նպատակն է Անգլիոյ մէջ օրինական համարել այն ամուսնութիւնը, որ կնքուած է անդլիական դաղթականութեանց մէջ հաստատուած մարդու մը և քենիի մը միջեւ։ Այս օրինագիծը, ըսաւ, պիտի չխախտէ բուն Անգլիոյ ամուսնական արդի օրէնքները, այլ նպատակ ունի միայն մեր հեռաւոր ստացուածներուն մէջ ամուսնութեան այս ձեւին դէմ եղած ուեէ օրինական արգելքները բառնալ երբ Անգլիոյ մէջ այդ կերպով ամուսնացողները գործ մը կ'ունենան։ Քենիի հետ ամուսնութիւնը վաւերացուած է անգլիական ըլլալ ինքնօրէն դաղթավայրերու կողմէ բացի մէկէն, և Անգլիոյ Վերհսկիչն ալ հաւանութիւն տուած է այդ օրէնքին։ Բայց միշտ առարկութիւն եղած է այսպիսի ամուսնութիւններէ ծնած զաւակները իրրեւ օրինաւոր ընդունուելուն դէմ։ Դաղթավայրերուն կառավարիչները միշտ գանգատ յայտնած են այս պարագային համար, ուստի հարկ է իրրեւ կատարեալ իրողութիւն ընդունիլ գաղթավայրերուն Երեսի։ Ժողովներուն կողմէ վաւերացուած այդ ամուսնութիւնը, և գաղթավայրերուն մէջ այդպիսի ամուսնութիւններէ ծնած զաւակները իրրեւ օրինաւոր ընդունելու դէմ։ Գաղթավայրերուն կառավարիչները միշտ գանգատ յայտնած են այս պարագային համար, ուստի հարկ է իրրեւ կատարեալ իրողութիւն ընդունիլ գաղթավայրերուն Երեսի։ Ժողովներուն կողմէ վաւերացուած այդ ամուսնութիւնը, և գաղթավայրերուն մէջ այդպիսի ամուսնութիւններէ ծնած զաւակները իրրեւ օրինաւոր ընդունիլ։

Լորտ Հալիֆաքս հակառակեցաւ այս կարգադրութեան, յայտարարելով որ եթէ ասիկա օրէնք ըլլայ, հիմնական փոփոխութիւն մը պիտի մտնէ ժառանգութեան անդլիական օրէնքին մէջ, որովհետեւ այդ օրէնքը կախում պիտի ունենայ օրէնքէն ա՛յն գաղթավայրին,

ուր ծնած են ժառանգութեան ինչիր յարուցանողները, փոխանակ կախում ունենալու Անգլիոյ օրէնքէն։ Ենթադրենք թէ ժառանգութիւնը Անգլիոյ մէջ գտնուի, և այդ ժառանգութեան վրայ իրաւունք ունեցողը գայ ա՛նպիսի գաղթավայրէ մը ուր քէնիի հետ ամուսնութիւնը օրինական է. արդ, այս պարագային ինչ պիտի ըլլայ ամուսնական ժառանգութեանց առթիւ անգլիական օրէնքը, որ քենիէ հետ ամուսնութիւն չի ճանչնար։ Թէեւ այդ օրինագիծը ուղղակի չի դպչիր Անգլիոյ ամուսնական օրէնքին, այսու հանդերձ Պետութեան ոուէ ընակիչ մը պիտի կարողանէ հակառակ վարուիլ այդ օրէնքին։ Ամէն ոք կարող պիտի ըլլայ գաղթավայր մը երթալ հաստատուիլ, և քիչ ժամանակ վերջ Անգլիա վերադառնալ քենիին հետ ամուսնացած, և անգլիական օրէնքը կարող պիտի չըլլայ դպչիլ ամուսնութիւնի, թէեւ բացարձակապէս ապօրինի ըլլայ անիկա բուն Անգլիոյ օրէնքին համաձայն։

Բէնթիսլերիի Արքեպիսկոպոսը Լորտ Հալիֆաքսի համամիտ գտնուելով, ըսաւ թէ առաջարկուած օրինագիծը փոխանակ հաստատութիւն հաստատելու չկոչնչութիւն և իրարանցում առաջ պիտի բերէ։

Լորտ Սթրէթքօնա դիտել տուաւ թէ այսպիսի կարգադրութիւն մը մինծապէս գոն պիտի թողու Պետութեան բոլոր գաղթավայրերը։

Լորտ Սալիսբըրի (Հանգուցեալ վարչապետին համանուն որդին) ըսաւ թէ օրինագիծը հաստատութիւն պիտի չհաստատէ, այլ անհաստատութիւն։ Իր կարծիքով, ասիկա կողմնակի շարժում մին է միայն քենիի հետ ամուսնութիւնը Անգլիոյ եւս օրէնք ընելու։ Ահա ա՛յս է այդ ներկայացուած օրինագծին ոգին։

Լորտ Ճէյմս Հիրֆօրտ այժ տուաւ օրինագծին, յայտարարելով որ աւելորդ է առարկել թէ վարչային անհաստատութիւն կընայ յառաջ բերել։ Այս օրինագիծը ներկայացնողը անգլիական կառավարութիւնը չէ, այլ գաղթավայրերն են։ Լորտ Լէնսդաուն ըսաւնիծի որ, եթէ այսօր կարնար ժողովին ներկայ գտնուիլ, ինք ալ այժ պիտի տար այդ օրինագծին։

Սառթուրքի եպիսկոպոսը յոյս յայտնեց որ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ որպէս զի այս օրէնքով վնասուած չդառնան Անգլիոյ մէջ ապրողները։

Դատական գործոց նախարարը ապահովցուց եպիսկոպոսը թէ այդ օրինագծին պատճառաւ փոփոխութեան վտանգ չկայ Անգլիոյ ամուսնական օրէնքներուն մէջ։ Մեծին Բրիտանիոյ Գաղթայրն Պետութեան բոլոր ամուսնական օրէնքները կնճռոտ են իր պարփակած ցեղերուն անգլին զանազանութեան համեմատութեամբ։ Օրինագծին բուն ոգին սա է թէ Անգլիա իրեւ վաւերական կը ճանչնայ արտասահմանի կամ գաղթավայրերուն մէջ կատարուած բոլոր ամուսնութիւնները, բաւական է որ անոնք քրիստոնէութեան հիմնական սկզբունքներուն հակասական չըլլան, և ամուսնացողներն ալ բնակութիւն հաստատած ըլլան հոն ուր ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ։ Նոյն իսկ Անգլիոյ մէջ ամէն տեսակ ամուսնութիւններ վաւերական են բոլոր նշանակներու համար բայց ի կալուածական ժառանգութենէ։ Անգլիա կալուած ժառանգելու կարող չի ճանչնար ոուէ մարդ՝ որ օրինականացած չըլլայ ընդունուած ամուսնական օրէնքին համաձայն։ Օրինագիծը այս տրամադրութիւնը չի փոխեր, այլ կը փոխէ քանի մը անձանց անկարողութիւնը ժառանգութեան ուրիշ մասերու համար։ Բանի որ Գաղթայրն Խորհրդարաններուն օրէնքները վաւերական կը համարին միութիւն մը, որ իրենց համար առարկութիւն չի վերցներ, հետեւաբար մեր գաղթավայրերուն արժանապատուութիւնը վիրաւորած կ'ըլլանք մերժելով ընդունիլ իրողութիւն մը, որ մեր հայրենակիցներէն իրեւ վաւերական ընդունուած է։ Ասիկա պարզապէս անհեթեթութիւն մը պիտի ըլլայ։ Ո՛րքան աւելի չատ համակերպինք մեր գաղթայրն հայրենակիցներուն քանաւոր պահանջումներուն, ա՛յնքան աւելի լաւ կ'ըլլայ Մեծին Բրիտանիոյ համար։

Ասոր վրայ օրինագծին երկրորդ ընթերցումը տեղի ունեցաւ։

ԱՐԲԱՑԱԿԱՆ ԱՄՈՒՍՈՒԹԻՒՆԸ.—Ալֆօնսօ թագաւորին կողմէ իր հարսին տրուելիք գոնարեղէն նուէրները պատասխանուեցան։ Այս նուէրներուն մասնագէտները կ'ըսեն թէ Ալֆօնսօ թագաւորին տալիք նուէրները 240,000 անգլ. ոսկի արժէք ունին։ Գործածուած քարերէն չատերը առնուած են հին գոհարեղէններու վրայէն, որոնց նորաձեւութիւնը հիմա անցած է։ Արքայական թագը ոսկերչական արուեստի հրաշակերտ մին է։ Կայ նաև երկրորդ թագ մը, կէս պաշտօնական առիթներու մէջ գործածելի երկու մանեակ, մին խոշոր մարգարիտներով, և միւսը ադամանդներով, զանազան քառամանեակներ, տարբեր քարերով յուռուած, ականակուռ խոշոր զարդասեղներ, և գնդասեղներ վերարկուի համար։ Բառամանեակներէն մէկուն մէջ կայ ահագին մեծութեամբ մարգարիտ մը, զոր Ն. Վեհափառութիւն ընտրեց ուրիշ հարիւրաւոր մարգարիտներու մէջէն։

Էնա իշխանուհին թագաւորին պիտի նուիրէ հիանալի թուր մը ադամանդակուռ երեսակալով, պատեանը չքեղօրէն դրուագուած այլաբանական խորհրդանշաններով։

Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Էնա իշխանուհին Լոնտոնէն պիտի մեկնի մայիս 24ին (Եշ. վաղը) մասնաւոր կառաքումբով և Մանչէն պիտի անցնի բրիտանական մարտանաւով մը։ Ն. Արքայական Բարձրութիւն ֆրանսական եկեղեցին մասնաւոր կառաքումբով պիտի երթայ առանց Բարվոյ կենալու, և Պոռտոյի կայարանին մէջ պիտի ընդունուի Ալֆոնսօ թագաւորէն։ Մայիս 30ին Մարիտի Բաղաքապետութեան անդամները էլ Բառաս պիտի երթան իշխանուհիին բարի դալուստ մաղթելու մայրաքաղաքին անունով։

Քանի մը հազար Սպանիացիներ Մարիտ կուգան Հարաւային Ամերիկայէն։ Մասնաւոր շոգենաւեր Բուենոս Այրէս ճամբայ ելան այդեղուներ բերելու։

Քանարեան կղզիներու ծաղկավաճառներէն չատեր հեռագրով Մարիտ կանչուեցան մայրաքաղաքին փողոցները ծաղկային գորգերով պատելու։ Ցուլերու Հրապարակը դրուագելու համար 1200 թմոս ծաղիկ ապսպրուած է։ Մայիս 30ին մինչեւ Յունիս 6 պաշարին կողմէ ապսպրուած է Սեվիլի, Մուրսիայի, Կրանատայի, Վալէնսիայի և Արամեուէդի ծաղիկներուն ամբողջ արտադրութիւնը։

Կրէնոպայ մարքիզուհիին նախաձեռնութեամբ խումբ մը անգլիացի տիկիներ Ալֆոնսօ թագաւորին պիտի նուիրեն իր հարսին մարմարեայ կիսարձանը։

*** Ամուսնութեան ներկայ ըլլալու համար Մարիտ գացող Արքայազուն իշխաններուն մէջ նախապատուութեան պաշտօնական կարգը պիտի տրուի Կալլէսի իշխանին, հարսին հետ ունեցած ազգականութեան պատճառաւ։ Միւս իշխաններուն կարգի խնդիրն ալ կարգադրուած է, կը մնայ միայն կարգադրել Ֆրանց Ֆէրտինանտ իշխանին (Աւստրիոյ ներկայացուցիչ) և Բորբոնալի դատաժառանգին նախաթուութեան խնդիրը։ Այս մասին բանակցութիւններ կը կատարուին Լիզպոնի և Մարիտի մէջ։

ՏՂԱՅՈՑ ԿԱՌՐ.—Ֆրանսայի Հանրային կրթութեան նախարարը շրջաբերականով մը հրամայեց որ այսուհետեւ կաթը Պետութեան կրթական հաստատութեանց մէջ եռացուցեալ վիրջ միայն պէտք է գործածել։ Մանուգէտ մը տեղեկագրած էր նախարարին թէ ինչ ինչ չրջանակներու մէջ կուվրուն հարիւրէն 60—80ը հիւծախտով վարակուած են։

ՏՈՌԴ. ՊՈՌՈՒԱՐՏԷԼ.—Յառաջացած տարիքին և խախտած առողջութեան պատճառաւ Բարիզի Բժշկական Կառաւին Բժշկական իրաւաբանութեան ուսուցիչ հանրածանօթ Բրօֆ. Տքթ. Պոռուարտէլ հրաժարեցաւ իր յոյժ կարեւոր պաշտօնէն։ Երկար ատենէ ի վեր առաջնակարգ հեղինակութիւն մըն էր, զլխաւորաբար եւրոպական դէպքերու մասին իր բացառիկ յարմարութեամբ։ Տքթ. Բօլ Պոռուարտէլ հիմա գրեթէ 70 տարեկան է, ծնած ըլլալով 1837 Փետր.ին հիւսիսային Ֆրանսայի Ս. Քէնթէն քաղաքին մէջ։ 1865ին բժիշկ եղաւ, և 1873ին Ս. Անթուան հիւանդանոցին պաշտօնեայ։ Քիչ վերջը Բիթիէ հիւանդանոցը անցաւ և 1879ին բժշկական իրաւաբանութեան ուսուցիչ կարգուեցաւ։ Հետեւեալ տարին Տքթ. Պոռուարտէլ բժշկական Ակադեմիոյ անդամ եղաւ։ Իբրեւ օրինագիտական բժիշկ մասնագէտ Տքթ. Պոռուարտէլ երեւան հանած է ինչ ինչ ոճրագործութիւններ։ Ունի կարեւոր բժշկական գիրքեր։ Բարիզի բժշկական վարժարանին ուրիշ նշանաւոր ուսուցիչ մը Տքթ. Սրկոն ևս ի մօտոյ պիտի քաշուի։

ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՕՐԷՆՔԸ.— Այս ամսոյ վերջ Ֆրանսայի եպիսկոպոսները ժողով պիտի գումարեն խելու համար Պապին հրամանները թէ ինչ ընթացք պէտք է բռնել Եկեղեցիին և Պետութեան բաժանման հետեւանքով։

ՀՕԹԷՆԹՕ ՏԷՎԷԼԷԹ ԳԵՐԻ ԲՐՈՆՈՒՍԻ.— Պերլինի օրաթերթերը ամենամեծ գոհունակութիւն կը յայտնեն այն պաշտօնական լուրին վրայ, թէ Բարեյոյսի անգլիական ասիկանութիւնը ձերբակալեր է Հօթէնթօ ցեղապետ Մարէնկոն, որ հարաւային արեւմտեան գերման Ափրիկէի մէջ Տէվէլէն էր։ Ցոյս կայ հիմա թէ գերման գաղթավայրը Հօթէնթօներու չարժումէն ազատուած է։ Անգլիացիք Մարէնկոն պիտի չյանձնեն գերմաններուն, այլ որովհեւեւ իրենց հողին վրայ բռնեցին զայն, պիտի փակեն ա՛յնպիսի կերպով մը որ այլ ևս անկարող ըլլայ վնասակար ըլլալու։ Նաձիոնալ Զայրունկ կ'ըսէ.— «Եթէ յաջողի դարձեալ փախչիլ սահմանագլխէն, Բարեյուսոյ ոստիկանութիւնը և Անգլիա պիտի կրեն ամբողջ պատասխանատուութիւնը։»

«Մարէնկօ 1904էն ի վեր կը խիզախէր գերման զօրքերուն։ Զօրավար Թրոթայի բանակին ոտքին փուչ էր, և գրեթէ իր սակաւաթիւներով կը դիմադրէր 15,000 գերման զօրքերուն։ Հետզ ցեղապետներուն վերջինն էր, և հաւանական է որ իր դերի ընտանեւոյը դաղրի Հօթէնթօ-Հէրէրօներուն ընդդիմութիւնը։

ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԻՆ Ի ՆՊԱՍ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Հանրարձման տօնին առթիւ, որ Հիւանդանոցի հիմնարկութիւնն 74րդ տարեդարձն է, Մանզումէ կը ծախսուի նոյն հաստատութեան դուռը, ի նպաստ Հիւանդանոցի պատսպարեալներուն։ Դախտուած թերթերուն ամբողջ փոխարժէքը Հիւանդանոցին կը պատկանի։ Հետեւաբար, գնողները առանց նայելու թերթիս սովորական 10 փարայի գինին, կրնան առատաձեռն վճարումով մը ստանալ Մանզումէն, Հիւանդանոցի դունէն, այսպէս ուղղակի նպաստելով նոյն մարդասիրական հաստատութեան։ Այս տարի ալ ամէն տարուան պէս վաճառումը անհնարինաբար և առանց չանաւ ստանձնած են Ծանօթ Լաբորատորաք Տեարք Ցարութիւն Հովսէփեան և Զենոբ Իրէգճեան։

Այս առթիւ Մանզումէն կը տրատարակուի չորս էջ ամբողջ նիւթերով։

ՔՐՈՆԻԿ

ԵՌԱՋԱՅՆԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Եկեղեցասէր մը հեռեւեալը կը գրէ մեզի.—

Երէկ Եռաձայնին համար գրած էինք թէ ինչու Կրօնական ժողովը չզբաղեցաւ պաշտօնական արտօնութիւն կամ թոյլատուութիւն տալու խնդրով, Եռաձայնին մեր մէջ գործադրութեան առթիւ։ Մեր այս նախանձախնդրութիւնը տգիտութիւն, միամտութիւն կը մեկնուի անանկ թերթի մը կողմէ, որ թանձրամտութեան օրինակ կը հանդիսանայ ասով, և կը պարզէ թէ ո՛րքան կոչտութիւն կը տիրէ տակաւին իր մէջ։ Ինչո՞ւ. այդչափ անմիտ, հատ զլուխ կը դառնայ այդ գրողը, չըմտնելու աստիճան թէ ի՞նչ բարակ հաշիւներ, ոչինչ նկատումներ յանախ կը հիւսուին Կրօնական Ժողովին երկու երեք անդամներուն մէջ, երբ տէրտէրի մը մօրուքին թելերուն, կամ փողոցին մէջ առած քայլերուն վրայ է նոյնիսկ։ Երբէ՞ն ի վեր է որ այդ մարդուկը կ'ամբիծանայ Կրօն. Ժողովի մը գոյութիւնը, որուն իրեն նկատմամբ արձակած դատավճռին մելանը դեռ չէ չորցած, և որ անչափ պոռչոտուք պատճառեց իրեն։ Կրօն. Ժողովին նախագահին՝ նախագահութիւնը Եռաձայն ապարդիւնութեանց, չենք գիտեր թէ պաշտօնական արտօնութի՞ւն կը նշանակէ։ Իրաւ է թէ Ս. Պատրիարքն է ժողովին մարմնացումը, իր հեղինակութիւնը անվիճելի է հոն, սակայն, Ն. Սրբազնութիւն որ այնքան նախանձախնդիր է և նոյն իսկ Եռաձայնի ատեն քչցին անգործածելի մեղը իրաւամբ խնդրոյ առարկայ ըլլա կիրակի օր, չենք գտներ որ անհարկի դատէ պաշտօնական արտօնութիւն մը տալիլը։ Կրօն. Ժողովին և իր նախագահին բարոյական կացութեան և արժանապատուութեան համար իսկ, Եռաձայնը գործադրող եկեղեցական մարմինները պարտաւոր էին դայն սեղեկագրել և արտօնութիւն խնդրել։ Ասիկա գործին բարոյական կողմն է, փափկանկատութեան կողմն է. սակայն այդչափ նրբութենէ, փափկանկատութենէ հասկնալու կարողութիւն ունի՞ միթէ այդ թերթը։ Այո՛, մեզի համար առարկելի չէ թէ Ս. Հայրապետը ընդունած է Եռաձայնը. բայց այդ կը բաւէ՞ որ անպատճառ առանց քաղաքավարական հարցումի մը նոյն իսկ առնենք մտցնենք զայն մեր եկեղեցիներուն մէջ։ Արեւելեան և Արեւմտեան Հայոց եկեղեցական սովորութիւններուն մէջ փոքր տարբերութիւններ կան և կրնան զանուիլ. ասա պատճառ մըն է որ մենք ուզած ատենիս այդ նորութիւնները մտցնենք ոևէ տեղ։ Ս. Պատրիարքը ինչո՞ւ ուրեմն չնորհեց երգեհոն գրելիք դասին մէջ։ Արդեւօք Ն. Սրբազնութիւն չէ՞ գիտեր որ նոյն իսկ հոս մօտակայ գաւառներուն մէջ երգեհոնը նուիրական գործիք մը եղած է։ Ինչու այս ո՛չ, և միւսը այո՛։ Անա այս իսկ է պատճառը որ կ'ուզէինք Կրօն. Ժողովին սեղանին վրայ տեսնել նական լուծման ինդիրը առաջ քաշելու, ինչպէս թերթերուն մէջ կը կարդանք։ Ուրեմն ինչ ընէ խեղճ դաւառացի կինը երբ միչտ կը բողոքէ, իրեն էրկան ունեցած պակասութեան և թերութեան դէմ, նաեւ այրն ալ իրեն կնոջ, բայց անսելի կը մնայ։ Ամէն վիճակ իրեն առաջնորդն ունի, որոնց կը վերաբերի կրօնական-ամուսնական խնդիրներ հասկնալ և քննել և երկու կողմի բողոքներ լսելէն վերջ՝ լուծում մը տալ, այո կամ ոչ։ Բայց ան ալ իրեն կողմէն բացարձակ որոշում մը ընել չկրնալուն՝ տիպարած իրաւունքները ճշդութեամբ կը տեղեկագրէ Պատրիարքարան և կը սպասէ անոր որոշման։ Այսպէս չատ անգամ ամիսներ ու տարիներ կ'անցնին և երկու ամուսինները չեն կրնար պատասխան մը ստանալ իրենց նպաստաւոր կամ անեղասու։ Այսպէս երկար սպասումէ ետք կը տիպարին հեռանալ մայրենի եկեղեցիէն։

Սղերդի Շիրուան գաւառի Կիքան գիւղի քահանան նամակ մը յղելով Տեղապահ Տ. Կորիւն վարդապետին, հետեւեալ ամուսնական խնդրոյ լուծումը խնդրած էր, առարկելով թէ՝ «ասանք ամէն մէկը քանի մը տարիներ սպասելով, այս անգամ յուսահատութեամբ՝ կ'ըսեն թէ՝ եթէ հոգեւոր իշխանութեանց կողմէն մեր ամուսնական խնդիրը չկարգադրուի, տարբեր միջոցներով պիտի կատարենք։ Գաւառներու այր և կնոջ առ Սրբազան Խորհուրդն ունեցած հաւատքը և երկար համբերատարութիւնը ցոյց տալու համար, հարկ համարեցի այս անգամ եւս խնդիրները նշանակել։

Առաջին.— Բնիկ Կիքան գիւղացի մարդ մը, որուն կինը մնռած է, կ'ամուսնանայ Բաղէշի գիւղերէն կնոջ մը հետ, որուն այրը այժմ ողջ է։ Այս բանը կատարուած է երկու տարի առաջ։ Կնոջ այրը սպասելով կէս տարի՝ երբ կը նկատէ կնոջ դարձի անկարելութիւնը՝ ան ալ Բաղէշի գիւղերէն կին մը կ'առնէ և երկուքն ալ առանց պակի կ'սպասեն, զրկուած Եկեղեցւոյ հաղորդակցութենէն։ Յիշեալ Կիքանցին որ երկու անհարազատ զաւակաց տէր է, թախանձանօք կը խնդրէ զինք ընդունիլ Եկեղեցւոյ ծոցը և կատարել պահանջուած Խորհուրդը, քան համբերելով այսչափ տարի յանուն ապաշխարութեան Եկեղեցիէն զրկեալ մնալը։

Երկրորդ և երրորդ ամուսնութիւնները միեւնոյն տեսակին կը վերաբերին. մէկը հինգ և միւսը չորս տարուան ամուսնութիւններ են. երկուքն ալ ժողովրդեան ծանօթ ամուսնական վիճակի անդրդուելիներ։ Արդէն մէկը ինքն անձամբ քահանային ալ խոստովանած է իր թերութիւնը։ Այժմ երկուքին ալ կիները քաջուած իրենց այրերէն՝ հարեւանուն տունը կ'սպասեն 4-5 տարիներէ ի վեր։ Ասոնք եւս բաւ համարելով իրենց համբերութիւնը, օրինական կերպով ամուսնութիւն կը պահանջեն, ապա թէ ոչ պիտի ընեն, իրենց կամաց համաձայն «ուծացմամբ Եկեղեցիէն»։

Մէկ կողմ թողլով պահ մը առաջինը, այն եւս ոչ անչափ իրաւամբ, երկրորդի և երրորդի ամուսնութիւնները համար ի՞նչ ըսել, որոնք արդար և իրաւացի են, ինչ մեղք գործած են երկու հարազատները, որոնք զրկուած պիտի մնան իրենց արդարացի պահանջումներէն։ Աւելի լաւ չէ՞ այդչափ իրաւունք մը տալ առաջնորդներուն, որպէս զի այդպիսիները նորէն բժշկական քննութեան ենթարկելով՝ երբ իրաւացի գտնեն, արտօնեն անոնց ամուսնութիւնը՝ տեղի չտալու համար կարգ մը թերութիւններու։

Օվանճրդին կը գրեն Մեզի.— Սարգիս էֆ. Սկեւռանի նախաձեռնութեամբ դպրոցին համար խնամակալութիւն մը կազմուեցաւ Սրապիոն Մկրեան, Կարապետ Պերպերեան, Գէորգ Աչճեան, Լեւոն Ճանիկեան, Յովհաննէս Կիւրճեան, Ռուբէն Պերպերեան և Կիւլէսէր Տէմիրճեան էֆ. ներէ, որոնք հաստատեցին դպրոցական ամսաթոշակի դրութիւնը դիւղիս մէջ։ Մինչեւ հիմա չատ անկանոն կերպով կը հոգացուէր դպրոցին սարեկան ծախսը, ինչ որ անոր յետագիմութեանը դլխաւոր պատճառ եղած էր։ Օվանճրդցիք թէև նախապէս հակառակեցան այս դրութեան և չուզեցին իրենց զաւակաց կրթութեան համար կանխիկ դրամ վճարել, բայց վերջապէս համոզուեցան և հիմակ դպրոցը ունի 200 աշակերտներ, թէև նախորդ տարիներուն 4 Օի կը հասնէր անոնց թիւը։

Բանանաթի Բագրատունի վարժարանի անցեալ տարուան չրջանաւարտներէն Տեար Հայկ Շէհրիկեան անցեալ չարաթ օր Եւրոպա մեկնեցաւ բժշկութիւն ուսանելու համար։

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.—Մարզուանի Սատուածարանական Գօլէճը անցեալ չարթնա փակեց իր դպրոցական ներկայ տարեշրջանը։ Այս տարուան չրջանաւարտներն են թուով 10, որոնց 7ը Հայ են և 3ը՝ Յոյն։ Հայ չրջանաւարտներն են.—Տեարք Բարսեղ Պէրպէրեան՝ Կէմերէկէի, Երուանդ Դասապետեան՝ Թոքատցի, Կարապետ Սատուրեան՝ Կիւրինցի, Հայրապետ Խանդամուրեան՝ Կիւրինցի, Մխսաք Իսաքէնտէրեան՝ Էվէրէկցի, Յովաք Ս. Արապեան՝ Պարտիզակցի և Յովհաննէս Սինանեան՝ Մարզուանցի։ Պատ. Յ. Ս. Արապեան, որ Շբ. օր Մարզուանէ հոս հասաւ, Բշ. օր իր ծննդավայրը՝ Պարտիզակ մեկնեցաւ։

*** Արեւմտեան Թուրքիոյ միսիոնարներուն տարեկան ժողովը Դշ. օր գումարուեցաւ Պայպըլ-Հաուսի մատուռին մէջ։

ԶԼՂԱՏԵԱՆԻ ԴԱՏԸ

Երէկ գրած էինք Զլղատեանի և իր երդեալն մնալած տան տիրուհիին Տիկ. Սօֆիի Իրարու դէմ բացած դատը։ Պոլսոյ պատժադատ ատեանը, երէկ խորհրդակցութիւն կատարելով, Տիկին Սօֆին դատապարտեց մէկ ոսկի տուգանք վճարելու վարդապետին։ Տիկին Սօֆի վերաքննութեան դիմեց։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի օր Բերա, ծանօթ սեղանաւոր Հանէսեան Դանիէլ էֆ.ի բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ իր մօրաքրոջ աղջկան Օր. Փէքրոնէ Տաճիճեանի նշանախօսութիւնը Դանիել էֆ. Փալանճեանի հետ, ի ներկայութեան երկու կողմի ազգականաց և բարեկամաց։

Օր. Փէքրոնէ իր առած դաստիարակութեամբ և կրթութեամբ տիպար տանտիկին մը ըլլալ կը խոստանայ, իսկ Դանիել էֆ. ծանօթ արդէն իր աշխոյժ գործունէութեամբ, քիչ ժամանակի մէջ լաւ դիրք մը գրաւած է ոսկերչաց հրապարակին մէջ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

22 Մայիս 1906

Ֆրանսական 3%	99.—
Օսմանեան Միացեալ	95.35
Երկաթուղի	144.—
Պանք Օթթօման	669.—
Բէյժի	440.—
Թրանսվաալ	60.—

ՅՈՒՂԱՐԿԱՀՐՈՒԹԻՒՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆԻ

Երէկ, ժամը 9ին, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը Յարութիւն ազա Թորգոմեանի, ի ներկայութեան Հայ և օտարազգի ընտրելագոյն խուռն բազմութեան մը։ Մեռելական հանդէսին ներկայ էին՝ Տ. Մկրտիչ Արքեպիսկ. Վեհապետեան, Տ. Դէորգ եպսկ. Երէցեան, Տ. Արիստակէս եպսկ. Վանքեան և Տ. Տ. Ներսէս Դանիէլեան, Դանիել Դուրեան, Բարգէն Կիւլէսէրեան վարդապետները ու բազմաթիւ քահանաներ. իսկ Սկիւտարի միացեալ եկեղեցիներու Դպրաց Դասը՝ դպրապետ Երմոգ և Մաքսուտ էֆ.ներու առաջնորդութեամբ, կը մատակարէր արարողութեանց։

Հանգուցեալին յարգելի որդիներուն՝ Տօքթ. Վահրամ և Գէորգ էֆ.ք Թորգոմեանի խնդրանաց համաձայն, պարզ կերպով տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը առանց ծոպի, առանց կերոնի և նոյն իսկ դամբանական ալ չխօսուեցաւ։ Տաճարը չբնդարձակ լուսազարդուած էր և մահաբեմի մը վրայ դրուած էր հանգուցեալին դագաղը՝ ծածկուած ազգականներու և համակիրներու կողմէ զարկուած ծաղկեպսակներով։ Հայր Արսէն վրդ. Արէլեան դասը կեցած էր՝ ոգեկիր։

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Սաաք Փաշա զատէ Բէյմալ պէյ, Բիլա պէյ, Անտոն պէյ Կէօչէօղլու, Սիսակ Ֆէրիա պէյ, Տիգրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան, Տօքթ. Էօմէր փաշա, Մարտուս էֆ. Ունձեան, Մ. Ճաաի, Սրբոն էֆ. Ֆէյսեան, Երուանդ Եուսուֆ պէյ Վարժապետեան, Թումիկ էֆ. Սուրէնեան, Հանրային Պարտուց Վարչութեան կողմէ պատգամաւորութիւն մը՝ նոր պաշտօնատան խալաթներով, Տօքթ. Սէֆէմեան պէյ, Վահան էֆ. Սուրէնեան, Գրիգոր էֆ. Էվրէնեան, Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան, Հրանտ էֆ. Սատուր, Լեւոն էֆ. Տէմիրճիպաշեան, Նազար էֆ. Երամեան, Լեւոն պէյ Սուրէնեան, Տօքթ.ք Յակոբօֆ, Շէրպէնճեան, Այվազեան, Թիւրեան, Գաղազեան և Պէզազեան, Մարգար էֆ. Ունձեան, Գառնիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Գէորգ էֆ. Սպսմեան, Հասան պէյ Երամ, տօքթ. Սեդրոսեան էֆ., Տիգրան էֆ. Բարաղամեան, Ճիվան էֆ. Արխանեան, Սիմոն էֆ. Գայէրեան, Մագուտ էֆ. Շահպազեան, Յակոբ էֆ. Եսայեան, Մագուտ էֆ. Նաալեան, Ագրիպաս էֆ. Դուրեան,

Կարապետ էֆ. Բուլեման, Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Մինրան էֆ. Սմիրնեան, Մինրան էֆ. Մուրատեան, Կարապետ էֆ. Պալեան, Բարթիկ էֆ. Մնտիկեան, Կարապետ էֆ. Գարամանեան, Կարապետ էֆ. Սուրէնեան, Զաղարոս էֆ. Ճէնպեան, Նշան էֆ. Գալֆեան, Մկրտիչ և Մինրան էֆ. Պէզազեան, Նշան էֆ. Ճիվանեան, Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան, Մկրտիչ էֆ. Եաղմանեան, Աթանիկ էֆ. Իսթլեճեան, Մնիկ էֆ. Ուտեան, Մինաս էֆ. Թէչէեան, Ռուբէն էֆ. Սէմէրճեան, Նշանտեան էֆ., Գալուստիկ էֆ. Սագայեան, Յակոբ և Մնիկ էֆ. Մինասեան, Զենոբ էֆ. Էլմասեան, Ազնիւ էֆ. Տէր Անդրանեան, Գրիգոր էֆ. Շանալով, Հրանտ էֆ. Եսայեան, Յոսէֆ. Յակոբ էֆ. Թոլուեան, Արայ էֆ. Արապեան, Սամանճեան էֆ., Արթաքի էֆէնտի Ծէրասեան, Լեւոն էֆէնտի Կիւմիշեան, Գրիգոր էֆէնտի Մարգարեան, Սկիւտարի երեք վարժարաններու ուսուցչական մարմինը, Աղքատաց և կարօտ ուսանողաց խնամակալութիւններու անդամները և ուրիշ բազմաթիւ բարեկամներ։

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք Դագաղը խուռն բազմութեան մը ուղեկցութեամբ փոխադրուեցաւ Սկիւտարի Ազգ. գերեզմանատունը, ուր վերջին արարողութիւնները կատարուեցան և Յարութիւն ազգի մարմինը անխոնջուեցաւ Թորգոմեաններու յատուկ դամբարանին մէջ։

Ներկաները յետոյ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Տօքթ. Վահրամ և Գէորգ էֆ. Թորգոմեանի, ինչպէս նաև Նշան էֆ. Դուլասեանի։

Խմբագրութիւնս այս սուղ առթիւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Թորգոմեան ընտանիքին ու պարագաներուն։

Թորգոմեան ընտանիքը և պարագաները իրենց շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԳԱ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդէսին և իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին այս սըխուր առթիւ։

Այրի Տիկին Մանոնիկ Եաղուպեան և զաւակունք, Եդուարդ և Զարեհ Եաղուպեան, Այրի Տիկին Բիւտոս Եաղուպեան, Տէր և Տիկին Ռուբէն Մէհանէճեան, Այրի Տիկին Մէօհրիւպէ Թիլճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Յարութիւն Սեւբրակեան, Տէր և Տիկին Պետրոս Զիմմեան, ինչպէս նաև Միսքճեան, Մէհանէճեան, Սիսեան, Գաբրիէլեան, Մարգարեան, Տիվլէթեան և Դարանֆիլեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն դաստիարակ կորուսանը վաղամեռիկ

ՕՐ. ՕՐՈՒՍԵԱԿ ԵԱՂՈՒՊԵԱՆԻ

ԴՈՒՍՏՐ ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ ՈՍԿԵՐԻՉ

ՕԿՂԲՍՏԵՍ ԷՖ. ԵԱՂՈՒՊԵԱՆԻ

որ հանգաւաւ ի Տէր Երուշաթի երեկոյ ժամը 8ին ի ծաղիկ հասակի 14 տարեկան։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր Զորեքշաբթի ժամը 6ին (Ը.Թ.) ի Մայր Եկեղեցի Դուռ-Գարու ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը, և անտի պիտի ամփոփուի Պալըգլը Ս.Զէ. Գերեզմանատունը։

Բերա, 10 Մայիս 1906

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՄԱՀ

Օր. Սոֆի Արալանեան, ինքեց իր մահկանացուն անցեալ իրիկուն ծաղիկ հասակին մէջ։ Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը տեղի ունեցաւ Եչ. օր Բանկալթիի գերեզմանատան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ։ Մեռելական արարողութիւններէն վերջ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Շիլէրի Ազգ. Գերեզմանատունը և ամփոփուեցաւ իրենց յատուկ դամբարանին մէջ։

×

Մայրաքաղաքիս Հայ բողոքականներէն Օր. Մարիամ Ս. Բէշիկնեան անցեալ օր մեռաւ 25 տարեկան։

ՆՇԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի գիշեր, Դումգարու, Լանկա, Մինաս աղա Կօչակարեանի բնակարանին մէջ տեղի ունեցած է նշանախօսութիւնը Տիար Մելքոն Կիւրեղեանի Օր. Սաթենիկ Սրբանեանի հետ, ի ներկայութեան երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու։

ԿՆՈՒՆՔ

Անցած շաբաթ օր (29 Ապրիլ) Ռումելի Հիսարի Ս. Սանդուխտ եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ մկրտութիւնը Տիար Միքայէլ Կ. Շիշմանեանի Գ. որդւաւելին, կնքաձայրութեամբ՝ Յովակիմ էֆ. Աբիկեանի։ Մկրտող քահանան՝ Տ. Մկրտիչ Նախնիքեան։ Երեսան կոչուեցաւ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ-ՆՈՒՊԱՐ։

ՐԷՍՄԻ

ԲԷՎՃԻՀԱԹ

Մէնթէշա միութեսարրբիլլընա՝ Ուրֆա միութեսարրբքը աթուֆէթլու Էահէմ պէյ էֆ. հաղրէթլէրի,

Ուրֆա միութեսարրբիլլընա՝ Մէնթէշա միութեսարրբքը աթուֆէթլու Նէշաթ պէյ էֆ. հաղրէթլէրի թայն պույրուլմուշ ըբր։

ՄԻՏԱԼԻԱ

Իսկիսար մէրքէզ բոլիս սէր գոմիսէրի իղլէթլու Անմէտ Բէյնի էֆ.յէ կիւմիշ Լիյագաթ մետալիսը լինան պույրուլմուշ ըբր։

ՆԵՐՔԻՆ

Վեհ. ՍՈՎԹԱՆԻՆ դուռը՝ Բարձ. Բէֆիա Սուլթանը տկար ըլլալով և այս առթիւ բժշկական գործադրութեան մը պէտքը յայտարարուած ըլլալով մէկ քանի բժիշկներու կոչմէ, կայս. Իրատէով մը Թերմանիայէն Պոլիս կոչուած էին նշանաւոր բժիշկ և Պերլինի բժշկական հանրապարանին առաջնակարգ ուսուցիչը Տօքթ. Պէրգման, իր օգնականին՝ Տօքթ. Պէյրի հետ։ Երէկ իրիկուն կայս. Իրատէի մը համաձայն Համիտիէ Մանկանց հիւանդանոցին մէջ փառաւոր հոգեհանդէս մը տրուեցաւ ի պատիւ երկու գերման նշանաւոր բժիշկներուն։ Այսօր դարձեալ կայս. Իրատէի մը համաձայն Հայտար Փաշայի կայս. Բժշկական վարժարանին մէջ ևս չբեղ տեղն մը պիտի տարքուի, ի պատիւ միշտ երկու գերման բժիշկներուն՝ Տօքթ. Պէրգմանի և օգնականին՝ Տքթ. Պիյրի։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղիին շինութեանց յառաջանալուն համեմատութեամբ գործառնութիւնները ալ աւելցած ըլլալով, կայս. Իրատէ մը հրամայեց նոյն երկաթուղիին ելմտական վարչութեան համար մանաւոր չէնք մը շինել Սանտր. և հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնարանին պարտէզին ծայրը գտնուած տանը կիսը՝ Բ. Դրան ետղտայնի վրայ։ Նոր չէնքը եռայարկ պիտի ըլլայ ու քարուկիր։

ԲԱՒՄԱՆԻՈՑ կարով թագաւորին գահակալութեան 40 ամեակը, որ միւնոյն ժամանակ Ռումէին ազգն է, պիտի տօնուի վաղը մեծ շքով։ Դեսպան Մ. Բարիսիու Բերայի գեսպանատան մասրան մէջ առտուան ժամը եւրոպական 11ին պաշտօնական ընդունելութիւն մը պիտի կատարէ և գեսպանատան ու հիւպատոսարանին բոլոր պաշտօնեաներուն պիտի յանձնէ յոբելեանին ի յիշատակ պատրաստուած միտալները։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ռումէին կառավարութիւնը որ պատուանշաններ շնորհեց Դանուբի միջազգային յանձնաժողովին անդամներուն, անոր յանձնարարութեամբ Ռումանական Թագ պատուանշանին Յրդ կարգը նուիրեց Օսմ. պատուիրակ և ընդհ. հիւպատոս Ազարեան էֆէնտիի։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԵԻ վարչական խորհուրդին նախագահ հրամայեր Պէյոէ որ Բարիզ դացած էր, Նախագահ Մ. Ֆալիէէի ներկայացաւ։ Մ. Պէրժէ քիչ օրէն Պոլիս կը դառնայ։

ԴԵՐՄԱՆ դեսպանը որ Հռոդոս ուղեւորած էր, հոն ժամանեց։ Իր մէր պիտի երթայ նախագահելու տեղւոյն գերման եկեղեցիին բացման։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ երկաթուղիին Ընկերութեան գլուխցաւ մաքառան սալոն մը ևս չինել Հայտար Փաշայի մէջ կառուցուող հոյակապ կայարանին մէջ։

ՅՈՅՆ ՀԱՄԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ 100 ոսկի նուիրել Ֆէնէրի Եռաքիտա աղջկանց վարժարանին։ Դպրոցին հոգաբարձութիւնը երախտագիտական ուղերձ մը մատոյց, այս առթիւ յատու կայս. Դահոյից։

**** Հանգուցեալ Տիկ. Ն. Զարիֆիի ժառանգորդները Պասրիարքին զրկեցին 60,000 ֆր. որ հետեւեալ կտակաժիններն են.—20000 ֆր. մեծ կողզիի յոյն վարժարաններուն համար, 1000) ֆր. Բուզկունճուքի վարժարանին համար, 15000 ֆր. Բերայի Ֆիլոլթիոնոս ընկերութեան և 15000 ֆր. Դալաթիոյ դպրոցական հաստատութեանց համար։*

ՌՈՒՍ ՀԻԱՆԴԱՆՈՅԻՆ ՄԷՋ.—Երէկ ասոր ըլլալով Ս. Նիկողոսի նշխարներուն՝ Անտիոչի Պառի (Իտալիա) փոխադրուելուն ուր տեղի Մայր-եկեղեցիին մէջ ամփոփուած են, ինչպէս նաև Բանկալթիի ռուսական հիւանդանոցին հաստատութեան 32րդ տարեդարձին առթիւ, գոնաբանական աղօթքներ կատարուեցան հիւանդանոցին մատրան մէջ։ Ներկայ էին գեսպան Մ. Զինովիկով և պաշտօնեութիւնը։ Արարողութենէն ետք ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ։

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՄԸ.— Ամերիկեան բողոքական միսիոնարութեան Թուրքիա հաստատուելուն 75ամեակին առթիւ, կրօնական արարողութիւն մը կատարուեցաւ առջի օր, Պարզ Հաւսի մէջ։ Բազմաթիւ հրաւիրեալներ կային, որոնց մէջ կը նշմարուէին Ամերիկեան դեսպանատան գործակատար Մր. Ճէյ, Մ. Նահանգաց Տէմոքրատներու պետ Մր. Պրեան որ այժմ Պոլիս կը գտնուի, դեսպանատան Ս. Թարգման Մ. Կարտիուլօ, Ռոպէրթ Քոլէճի անուէն Մր. Կէյթս և Տիկինը, Բրօֆ. Միլլնէրն և Տիկինը, Բրօֆ. Անտէրսըն և Տիկինը, Մր. Բիրս, ամերիկեան հիւպատոսարանին թարգման Մ. Մորթօն, Հայ-Բողոքականներու Ազգապետ Յակոբ էֆ. Գոյաճեան և ուրիշներ։ Պատգամաւորներ Սիրիոյ, Պարսկաստանի, Հնդկաստանի, Չինաստանի, Ճապոնիոյ, Աֆրիկէի և Ամերիկայի մէջ գտնուող միսիոնարներ ալ ներկայ էին։ Դատարանը նախ հարկ տեսաւ այդ ընդհարման մասին մասնագիտական քննութիւն մը կատարել. ուստի որոշեց Մախսուսէի կողմէ Ծովային Խորհուրդին անդամ Միրլիմա Խալիլ փաշայի և Ակկոսթոլինի կողմէ ալ Էքթիմիոս նուազապետն մասնագիտական կարծիքները ստանալ. նաև Աֆրիկա շոգենաւին ընկղմելէն ու փճացած ապրանքներէն առաջ եկած բոլոր վնասներուն, ինչպէս նաև Ակկոսթոլինն շոգենաւին պահանջած վնասներուն քանակութիւնը սահմանելու համար քննիչ կարգուեցան մէկ կողմէն ծովային չինութեանց յանձնաժողովին անդամ Նալիճի փաշա և միւս կողմէն ալ նաւապետ Ժան Նիքոլաքի։ Երկու կողմէն ալ պահանջեցին որ այդ երկու քննիչ մարմիններուն համար դատարանը երրորդ մը կարգէ, սակայն այդ մասին որոշում մը ուրիշ օրուան յետաձգուեցաւ։ Վերոգրեալ երկու մարմինները իրենց քննութեանց արդիւնքը պիտի սեղմեցնեն դատարանին, որ ըստ այնմ հարկ եղած որոշումը պիտի տայ։

ԱՇԽԱՐՀԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ.— Հաֆիֆաք համօրէն աշխարհի Իսլամներու թիւին վրայ վիճակագրութիւն մը կը հրատարակէ, ուրկէ կը հակցուի թէ 268 միլիոն 140,000 Իսլամ կայ աշխարհիս վրայ։ Եւրոպայի մէջ կան 14 միլիոն 190,000, հեռեւեալ կերպով բաժնուած.— Եւրոպական Թուրքիա՝ 2,800,000, Պոսնա-Հերսէք 587,000, Պուլկարիա և Արեւելեան Ռումելի՝ 82,000 Ռումանիա 52,000, Սերբիա 18,000, Բարատաղ 18,000, Յունաստան 29,000 Եւրոպական Ռուսիա 10 միլիոն և ուրիշ երկիրներու մէջ ալ 8000 հոգի։ Ասիայի մէջ կան 156,385000 իսլամ, հեռեւեալ բաժնումով.— Ասիական Թուրքիա 24,160,000, Անգլիական Հնդկաստան 61,610,000, Չինաստան 40 միլիոն, Պարսկաստան 10 միլիոն, Աֆղանստան 5,816,000 Սիամ 1 միլիոն, Ասիական Ռուսիա և ուրիշ երկիրներու մէջ 10 միլիոն հոգի։ Ափրիկէի մէջ 66,375,000. սարէա բաժնուած — Հիւսիսային Ափրիկէ՝ 25,853,000, Մարոկ 8 միլիոն, Սահարա 2 միլիոն, Սէնէկալ 10 միլիոն, Անգլիական գաղթավայրեր 6 միլիոն, Քամէրուն 2 միլիոն, Բանկո 1 միլիոն, Մատակասքար 70,000, Զանզիբար 190,000, Հապէշիստան 3 միլիոն, Ֆրանսական գաղթավայրեր՝ 100,000, Լիպէրիա 300 հազար, ևն.։ Աւստրալիոյ և ուրիշ արշիպեղագոներու մէջ կան 21,142,000 հետեւեալ կերպով.— Փիլիպպինները 430,000, Սումատրա՝ 3,263,000, Ճաւա 24,271,000, Պոռնէօ 500,000, Մալէզիա 2,668,000, Աւսթրալիա կղզի 300,000։ Ամերիկայի մէջ 50,000 Իսլամ կան։

ԶՈՆԳՈՒԼՏԱՔԻ ածխահանքերէն անցեալ եւմտական տարւոյն մէջոյին՝ 626,037 թօնս հանքածուխ արտածուեցաւ։

ԲԻԼՏԻ ԼԻՈՆԷի ընդհ. տնօրէն Մ. Պլանչէյ 3 ամսուան արձակուրդով Եւրոպա մեկնեցաւ։ Պոլսոյ մէջ իր գործերը վարելու համար հոս եկաւ Իզմիրի ճիւղին տնօրէն Մ. Կարկոլի։

ՊԵՎԺ բարեսիրական ընկերութեան տարեկան ժողովը տեղի ունեցաւ առջի օր պելճիական դեսպանատան մէջ։ Տեղեկագրէն հասկցուեցաւ որ 2000 ֆր. հասոյթի առաւելութիւն կայ։ Այս մարմինը կը նպաստէ աղքատ պելժերուն և անոնց աղոյ կրթութեան հոգ կը տանի։

ԽՏԻՎԻՒ շոգենաւային ընկերութիւնը նոր նաւ մը չինել տուաւ Անգլիոյ մէջ, որ ծով իջուցուեցաւ և կոչուեցաւ Օսմանիյէ։

ԻԶՄԻՐԻ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԸ.— Անցեալ 1905 տարւոյն մէջ, Իզմիրի նաւահանգիստը եկած են 2096 շոգենաւ և 3261 առագաստանաւ, 2,322,307 թօնս տարողութեամբ։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ.— Սեդրաք պէյ Մուրատեան իր մօրը հետ երէկ Պոլիս վերադարձաւ Եւրոպայէ։

ՊԱՆԵՒԱՆԵՐԸ.— Օսմ. Պանքայի, Բրէսլի Լիսէէի, Օրիանթ պանքի, Պանքա ատ Ֆրանսի և միւս պանքաներուն բոլոր ճիւղերը գոց են վաղը, Համարձման ծանին առթիւ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՆԱՆԿ.— Աւուտ. երկրորդ դատարանը մնանկ հռչակեց. Պոլիս, Թաքքէճլար, Մանթէօ խանը հաստատուած յանձնակատար Մինրան էֆ. Տիւլպէնճեանը։ Դատարանին անդամ Սաղը պէյ ժիւժ գումիսէր և փաստաբան Թէրզեան Բիւզանդ ու Խոտաճեան Գասնիկ էֆ.ները առժամեայ սէնտիք կարգուեցան։

ՀՐԴԵՀ— Առջի գիշեր ժամը 6½ին հրդեհ ծագեցաւ Սկիւտար, Աթ Բազարը, Խայրէտտին Զաւուշ թաղը ներկարար Անասթասի քարուկիր խանուտին վերի յարկին։ Այդ խանուտին վրայ դանուած երկու սենեակները այրեցան։ Սենեակներէն մէկը պատկող Մէհմէտ էֆ. անուն անձի մը մարմնին զանազան մասերը այրած ըլլալով, հիւանդանոց տարուեցաւ։

*** Առջի իրիկուն հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեղի ունեցաւ Դում-Գարու, կայարանի պղտոտային վրայի փուռէն բայց քիչ վնասներով կարելի եղաւ առաջքն առնել։*

ՀՐԼՆՇ ԳԻՆԵՆՈՒԿՆԵՐ.— Մէլասի մէջ երկու ոչխարներ գառնուկներ ծընան։ Անոնցմէ մէկուն ձագը վեց ոտք ունէր և միւսինը երկու գլուխ, աչքերը գլխուն եռեւի կողմերը։

ՅՈՒՍԱՀԱՏ.—Բերա, Սագըզ Աղաճամի Ալէքս անուն յոյն մը նախընթաց գիշեր գինովութեան մէջոյին դաշոյն մը մեռց փորը անձնասպան ըլլալու համար։ Յուսահատը վիրաւոր Հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

ՕՐԻՈՐԴԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՐ.—Հանրային զբօսավայրերու մէջ հաստատուած դարձդարձիկ կեղծ ձիերն ու կառքերը արկածներու տեղի կուտան յաճախ։ Այսպէս, կիրակի օր, երեսունրիգնոց օրիորդ մը, յիշելով իր մանկական առումը օրերը, կ'ուզէ նստիլ այդ փայտէ ձիերուն մէկուն վրայ։ Կը հեծնէ իրաւ, բայց կ'երեւի վարժ չէր վարելու, կամ չաս կը յուզուի չարժուելն որ ահա վար կը դլտորի, և գործիքը կարելի չըլլալով մէկէն կեցնել, դէմքին և ձեռքերէն վէրքեր կ'ստանայ։ Թէև կը հաւատուի թէ ուրիշ օրիորդներ չատ ճարտարութեամբ հեծած են, սակայն այս դէպքը դաս մըն է այդ խաղարձ գործիքին վանդաւոր հանդամանքին։

ՀԱՅՃ ՏԱՎՈՒՏ Ընկերութեան Ալեխանեանոս շոգենաւը, որ Տրապիզոնէն Պոլիս եկած պահուն Խէպոլլի բացերը խրած էր, աղատուեցաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵԴԵՐՍԳՈՒՐԿ 22 Մայիս.—Անգլիական գործակատարը պաշտօնապէս ծանոյց ռուս կառավարութեան թէ Մանչի անդլիական նաւաբեկիրը այս ամառ պիտի այցելէ Քրոնչդատ։

ՊՈՒԲՐԷՇ.— Ռումանիոյ Խորհրդարանը, որ թագաւորին յոբելեանին առթիւ արտասովոր նստաշրջանի հրաւիրուած է, այսօր գումարուեցաւ արքայական պատգամագիրով մը, որով Ռումանացիներուն շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն սիրոյն և վստահութեան համար զորս քառասուն տարի շարունակ յայտնած են։

ԲԷՇԹԱ.— Ցրանց Եռաէֆ կայսրթագաւոր հոս ժամանեց մաքառ Խորհրդարանին բացումը կատարելու համար։ Նախարարները զինքը ընդունեցին կայարանէն։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ վեհապետին։ Երեսփ. Ժողովը բացուեցաւ, և վարչապետ Տքթ. Վէքերլէ ու բոլոր նախարարները ջերմօրէն ծափահարուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ— Սպանիոյ թագաւորին նշանածը ու մայրը, այսօր, Անգլիայէն ճամբայ ելան Սպանիա ուղեւորելու համար։ Ցրանսայէն անցնելով, հոն Ալֆոնսօ ԺԳ. ի պիտի հանդիպին։

ԲԱՐԻԶ.— Համեմատականի մեծացած ընտրութիւններու արդիւնքը այն եղաւ որ պահպանողականները և ազատականները չահեցան մէկ աթոռ, ազգայնականները կորուսին 20 աթոռ, և յառաջդիմականները 35. ձախակողմեան հանրապետականները չահեցան 11 աթոռ, արմատական ընկերվարականները 27, միացեալ ընկերվարականները 16, անկախ ընկերվարականները 2. ընտրուեցաւ նաև մէկ հակընկերվարական։

ՊԷՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ և Հապէշիստանի միջև կնքուած առեւտրական դաշնադրութիւնը 1905 մարտին, երկու երկիրներու վեհապետներուն կողմէ վաւերացաւ։ Յունիսի 16ին պիտի գործադրուի։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

1906 Մայիս 3/16ի Զարեհշաբթի օր բաւուած բիւերը եւ շահած պարգեւները

Հետեւեալ բիւերը 20ական ղրուշ շահած են

134361—70	141431—40	146801—10	154241—50	161121—30	167721—30
134541—50	141621—30	146991-7000	154281—90	161131—40	167971—80
134651—60	142081—90	147111—20	154351—60	161151—60	168061—70
134671—80	142121—30	147211—20	154461—70	161311—20	168361—70
134761—70	142171—80	147211—20	154481—90	161331—40	168391-400
134941—50	142231—40	147241—50	154571—80	161511—20	168401—10
135091-100	142301—10	147571—80	154611—20	161761—70	168441—50
135381—90	142421—30	147661—70	154731—40	162151—60	168451—60
135541—50	142501—10	147791-800	155251—60	162191-200	168481—90
135601—10	142591-600	147891-900	155911—20	162261—70	168641—50
135721—30	142771—80	148091—100	155941—50	162261—70	168801—10
135771—80	142791-800	148561—70	155971—80	162611—20	169401—10
134961—70	142811—20	148781—90	156181—90	172881—90	169491-500
136031—40	142861—70	149011—20	156221—30	162991-3000	169851—60
136131—40	142911—20	149101—10	156241—50	163351—60	169921—30
136141—50	143101—10	149211—20	156281—90	163441—50	169961—70
136191-200	143271—80	149701—10	156341—50	163451—60	169381—90
136371—80	143361—70	149851—60	156411—20	163521—30	170131—40
136451—60	143481—90	150071—80	156491-500	163951—60	170221—30
136641—50	143731—40	150081—90	156631—40	163711—20	170241—50
137661—70	143751—60	150091—100	156831—40	163891-900	170271—80
137691-700	143781—90	150291—300	156921—30	164031—40	170491-500
137701—10	143841—50	150441—50	157321—30	164141—50	170811—20
137821—30	143861—70	150601—10	157521—30	164181—90	171101—10
137981—90	143961—70	150731—40	157651—60	164301—10	171171—80
138041—50	144011—20	151001—10	157701—10	164321—30	171241—50
138121—30	144071—80	151241—50	157921—30	164461—70	171351—60
138241—50	144211—20	151561—70	158011—20	164771—80	171521—30
138261—70	144231—40	151611—20	158021—30	165001—10	171731—40
138401—10	144361—70	152021—30	158061—70	165151—60	171791-800
138701—10	144721—30	152081—90	158491-500	165351—60	172511—20
138821—30	144771—80	152361—70	158521—30	165401—10	172571—80
139021—30	144941—50	152481—90	158531—40	165851—60	172621—30
139061—70	145011—20	152501— 0	158541—50	165911—20	172681—90
139121—30	145041—50	152771—80	158581—90	165931—40	172941—50
139131—40	145161—70	152811—20	158661—70	165961—70	172961—70
139171—80	145381—90	152921—30	169051—60	165981—90	173051—60
139391-400	145441—50	153011—20	159151—60	166001—10	173261—70
139711—20	145741—50	153401—10	159381—90	166161—70	173811—20
130341—50	145761—70	153491-500	159461—70	166181—90	174381—90
140391-400	145781—90	153541—50	159481—90	166191-200	174651—60
140581—90	146021—30	153731—40	159881—90	166441—50	174741—50
140701—10	146131—40	153931—40	160121—30	166631—40	174841—50
140751—60	146531—40	154001—10	60361—70	167021—30	174861—70
140831—40	146541—50	154141—50	160511—20	167161—70	
141251—60	146701—10	154221—30	160771—80	167301—10	

(Շարունակելի)

ՀՌՈՄ.— Թագաւորը նախարարաց տարնապէն վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց Մ. Մ. Ռուսինի, Ֆորդիսի, Վիսքոնտի—Վէնոսդայի և Պիանքէրիի հետ։ Ո՛չ մէկուն պաշտօն յանձնուեցաւ դեռ նոր Դահլիճը կազմելու, և բաւական դժուար է դանազան կուսակցութիւնները հաշտեցնել։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ չատ կը խօսուի Մ. Ձիոլիթիի վրայ, իբր հաւանական յաջորդ Մ. Սոնինօի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

Սակարանին 15 օրուան հաշուեյարդարութիւնը երէկ կատարուելով Դրամօլիսին 103 ղրուշ 20 փարա գլուխ, 160 ղրուշ ըէբուա, Երկաթուղիին 143.50 ֆրանք գլուխ, 0,25 սանթիմէբուա, Բէժիին 19 ոսկի 5 փարա գլուխ և 35 ղրշ. ըէբուա որոշուեցաւ։

—Սակարանը վաղը, Համարձման ծանին առթիւ գոց է։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օ.Ո.	103.19
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ »	103.15½
Երէկուան էն բարձր գինը »	103.21
» էն վար գինը »	103.15½

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ ֆր.	143.25
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ »	143.—
Երէկուան էն բարձր գինը »	143.37½
» էն վար գինը »	143.—

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	36.50
Միտիլլիի Պանքա		6.—
Սելանիկի «	ֆր.	188.—
Բոմբրսխալ	Ա. Ո.	10.09
Բարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	188.50
» Օրտինէա	»	176.50
Իզմիրի քարափ	»	594.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.70
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	9.90
» պարտաթուղթ	ֆր.	496.—
Տէրքսի ջուրի ընկ.	»	293.50
Անատօլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	503.—
Բրէսլի Ֆոնսիէ Էմիրս.	1886	317.—
» » »	1903	266.—
Թրանսվալ		58.—

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր.	277.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	434.—
» « » Նոր	Օ.Ո.	4.06
Լաւրիոմ	ֆր.	68.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100	ղ.	փր.
Ֆրանսական ոսկի		83.10
Անգլիական ոսկի		109 30
Բոլ		90.—
Մէֆիտիէ արծաթ		107.27
Ռուպլի թղթադրամ		8.64
Բրիմիլ		50.30

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	109.25
Բարիզի » »	ֆր.	22.97½
Վիէննայի » »	քուրոն	21.95
Պերլինի » »	մարք	18.70

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

21 Մայիս 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99.—
Օսմ. միաց. գոնս. 4 % բաց.	95.45
» » » գոց.	95 42
Ռումելիի երկաթուղի ֆր.	144.25
Բէժիի պարտաթուղթ »	440.—
Օսմանեան մաքա »	496.—
Օսմանեան Պանքա »	669.—
Բրէսի Լիոնէ »	1174.—
Բարիզի Պանքա »	1610.—
Աւստրիական Ռանթ 4%	99.10
Իտալական » 5 %	105 50
Ռուսական » 4% 1901	82.60
Սպանիակ. արտ. փոխ. 4%	97.15
Պալիա Բարա Այսրն ֆր.	708.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

21 Մայիս 1906

Անդլիական Ռանթ	89.75
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց. Գ.Կ.	93.75
» » » գոց. »	93.87
Օսմ. Պանքա	16.25
Պուլկարական 1892	102 50
Ռուսական 4 % 1898—89	81 75
Ցունական Ռանթ	41.75
Զարիրրթի	1 62
Թրանսվալ	2.31
Ռանտայն	6 18
Ճարմանական 4 %	92 12

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

21 Մայիս 1906

Գերմանական 3 %	88 10
Օսմ. Միաց Գոնս.	94.85
Օսմ. փոխառութիւն 1903	89.40
Ռումելիի երկաթուղի	146.50
Ռուսական 4 % 1902	80.60
Անատոլ. Երկ. Պարտ. Ա.	103.50
« » » Բ.	103.50
» » Բաժնեթ. 60 %	129.—

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

ՏԻԳՐԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ - ԴԵՐՁԱԿ

*Ոչ երկար տարիներէ ի վեր հաստատած էր Քիւչիւկ Աչբր էֆ. խանը, այս անգամ իր բազմաթիւ յաճախ դրներուն դիւրութիւն մը ընծայելու համար փոխադրուած է Խամէր էֆ.ի վաճառատան դիմաց՝ Եոկիսատիս Խան, թիւ 3 սենեակը, ուր կը գտնուի նորաձեւութեան կատարելագոյն յարմար, ազնիւ և տոկուն կերպասներ՝ կարողէքին պէս խիստ դիւրամատչ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԷՋՄԸ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵՆԷ

Անցեալները տեղական թերթերու մէջ գրուած էր թէ Լա Հէյէ հեռագիր մը քաշուած է անգլիական թերթերուն որուն համեմատ Հոլանտայի Առեւտրական Սենեակները պիտի բողոքեն գերման աշխարհացոյց քարտէզներ հրատարակողներուն դէմ։ Ասոնք հոլանտական վաճառականութեան ու նաւարկութեան վնաս պատճառելու և անոնց հետ մրցելու նպատակաւ 1905ի քարտէզներուն մէջէն հանած էին Ռոթէրտամի նման կարեւոր, և ուրիշ քանի մը երկրորդական նաւահանգիստներու անունները, և անոնց տեղ բոլորովին անհայտ հոլանտական ծովեզերեայ տեղերու անուններ նշանակած էին։

Հոլանտայի՝ իր դրացի մեծ ու հարուստ երկիրներուն նախանձը գրգռելու աստիճան կարող երկիր մը ըլլալը գիտեն շատեր, մանաւանդ մանիֆաթուրայով զբաղող առեւտրականներ։

Հոլանտացի ճարտարագործները կատարելապէս յաջողած են անգլիական գործարաններու յատուկ կարգ մը վաճառքներու պատրաստութեան մէջ և առեւտրական հրապարակին վրայ ամենայն դիւրութեամբ մրցել սկսած են անոնց հետ։ Այս և ուրիշ շատ առիթներու մէջ փորձերով անսնուած ու ապացուցուած է Հոլանտայի կարողութիւնն ու յաջողութիւնը։ Բայց աշխարհագրութեան տեղեակ չեղողներ, այս իրողութիւններէն դատելով, գուցէ կարծեն թէ Հոլանտա ընդարձակ, բաղմամարդ և բնութեան մեծագին պարգեւներով օժտուած չքնաղ երկիր մըն է և ենթադրեն թէ աշխարհագրական գեղեցիկ դիրք, բարեխառն կլիմայ, լայնատարած բարեբեր հողեր, ածուխի, երկաթի հարուստ հանքեր ունի Հոլանտա։ Որքան սխալ։

Աշխարհացոյց քարտէզին վրայ, եւրոպական ընդարձակ երկիրներու մէջ հազիւ նշմարելի, հիւսիսային ծովուն եղերքը 33000 քառ. քիլոմէթր տարածութեամբ—Յունաստանի ճիշդ կիսուն չափ—հինգ միլիոնէ պակաս բնակիչներով փոքր երկիր մըն է Հոլանտա։ Կլիման փոփոխական, վատառողջ ու խոնաւ է։ Տարւոյն մեծ մասը մշուշով պարփակուած է երկիրը, ուր արեւը գո՛ւն ուրեք կ'երեւի։ Ցամաքակի սընընդհատ անձրեւներ, խիստ ու երկար ձմեռներ կը տիրեն հոն։ Ամռան է հողը և գրեթէ համակ ճահճախառնուտ և աւազուտ։ Չկան ո՛չ անտառ, ո՛չ հանք, և ոչ իսկ շինութեան քար, այլ առատ կաւ ու շատ մը կիզաքար միայն կը գտնուին։ Այս երկիրը բնութենէն բընաւ բարիք մը չժառանգելէ դատ, անոր մատնաւոր մէկ զրկանքին ալ ենթարկուած է։

Հոլանտայի—որ տարեկան դաշտավայր մըն է, ու ծովէն 10—12 մէթր միջին բարձրութիւն մը միայն ունի—ծովեզերեայ մասը ծովէն ցած է ու միշտ ենթակայ ողողուելու վտանգին, որու դէմ Հոլանտացին ստիպուած է անդուլ պայքարիլ Ովկէանոսին հետ, բնութեան դէմ, ու յաղթած է անոնց անխոնջ աշխատութեամբ՝ կանգնելով անագին թումբեր ծովուն եզերքը ու լիճերուն շուրջը։

Բնական խիստ յոռի նկարագրով այս երկրին մէջ սակայն կրթեալ, գրագէտ, ջանասէր համբերատար ժողովուրդ մը՝ գիտութեամբ և աշխատութեամբ՝ երկրագործութիւն, ճարտարութեան ու վաճառականութիւն իրենց ամէն ճիգերով՝ վերջին կատարելութեան հասուցած է։

Երկրագործութիւն.—Երկրին երկու երրորդը միայն մշակելի է, և այս քանակութեան 55%ը մարգագետին, 40%ը արտ ու պարտէզ և 5%ը անտառ է։ Հոլանտայի մէջ ընդ ամէնը 800,000 հեկթար մշակելի հող կայ։ Մարդ կ'ապշի, կը հիանայ թէ ի՛նչպէս այս ափ մը հողին վրայ Հոլանտացին կրցած է արուեստական միջոցներով հողագործութիւնը վերջին աստիճան ծաղկեցնել ու զայն երկրին համար հարստութեան լայն աղբիւր մը ընել։ Չկայ արժէքաւոր առուկ մը, բոյս մը, որ մշակուած չըլլայ Հոլանտայի մէջ, և ամէնէն լաւագոյն պայմաններով։

Հողագործական աշխատութեանց մէջ քիչ երկիրներ կարելի է զուգակշռել Հոլանտայի հետ, ուր ամէնէն նոր ու կատարեալ գործիքներով կ'մշակեն երկիրը։ Ճանիճներն ու խոտաւ հողերը չորցնելու, պարարելու, ինչպէս նաև ջրառուն տունկերէ օգտուելու համար ամէնէն ճարտար ու յաջողակ երկրագործները Հոլանտացիք են։ Ասոնք ծովեզերքին վրայ թմբապատ դաշտեր շինած են, ուր 200,000 հեկթար մօրուտ և ճահճախառնուտ վայրեր պարարտ արօտներու և մշտադալար մարգագետիններու վերածուած են։ Երկրագործական դիրութիւնը և ո՛չ մէկ երկրի մէջ այնքան յաւաղցած է, որքան Հոլանտայի մէջ։ Հոս պէտք է յիշել թէ և ո՛չ մէկ երկրի մէջ Հոլանտացի մշակին չափ հարուստ է։ Ասոր ապացոյցներն են ճոխ պերճանքն ու մեծագին աղամանդները, որոյմով հողագործին կինը կը զարդարուի տօնական օրերուն։

Երկրին կլիման խոնաւ ըլլալուն համար, մշակելի հողին մեծ մասը մարգագետին է (1,300,000 արտավար), ուր ամէնէն առելի լաւ պայմաններու մէջ կը պահեն 1½ միլիոն կով, 1 միլիոն ոչխար, ¾ միլիոն խոզ և ¼ միլիոն ձի։ Եւրոպայի կաթնաւու կովերու ընտիր տեսակներու մէջ առաջինն է Հոլանտականը, որու տուած կաթէն մեծաքանակ պանիր և կարագ կը շինեն և տարին 2½ միլիոն ոսկի կ'արտածեն։

Արմտիքի մշակութեան մէջ ամէնէն կարեւորներն են հաճար, վարսակ, գարի և ցորեն։ Տարին 2 միլիոն հեկթոլիտր ցորեն կ'արտադրեն որ չի բաւեր տեղական պէտքին, զոր հայթայթելու համար անոր փոխարէն մեծաքանակ գեանախնձոր կ'մշակեն,—տարին 15—18 միլիոն հեկթոլիտր, թէեւ այս ալ չի բաւեր և տարեսոյն մեծ մասը մեր օտար երկիրներէ, գլխաւորաբար Ռուսիայէ, ալիւր ու ցորեն ներածել։

Հոլանտայի մէջ ճարտարային ամէն տեսակ տունկեր մշակուած են, քթան, կանեփ ճակնդեղ, տարեն, մանաւանդ ծխախոտ ու կանեփակ։ Պարզապէս թութունը իր ամէնէն վերջին կատարելութեան հասուցած են և խիստ կարեւոր քանակութեամբ ծաղիկ, պտուղ օտար երկիրներ կ'արտածեն։

Զկնորսութիւն.—Հիւսիսային ծովու վրայ ձուկ որսալ ասոնց մը Հոլանտացիներու մենաշնորհն էր, բայց այժմ Սկովտացիք ու Նորվէկիացիք կը մրցին ասոնց հետ։ Այսու հանդերձ, Սկնորսութիւնը դարձեալ երկրին համար հարստութեան մեծ աղբիւր մըն է։ Հոլանտայի ռինկան իր տեսակին մէջ ամէնէն յարգին ու համբաւաւորն է։ Հարիւր հազար հոգի 4000էջ աւելի նաւերով կը զբաղին այդ արհեստով, մինչեւ Իսլանտայի եզերքները կ'երթան և մեծաքանակ ռինկա, պաքալեէրա, խակումբի, անչուէտ կ'որսան։ Այս ձուկերը կ'ապրին, կը չորցնեն և կամ ուրիշ եղանակներով կը պատրաստեն ու փոքր տակառներու և տուփերու մէջ դնելով օտար երկիրներ կ'արտածեն։

Ճարտարութիւն.—Հոլանտա աւելի առեւտուրի և նաւարկութեան պարապող երկիր մըն է քան ճարտարարուեստի, որովհետեւ բնութիւնը զլացած է իրեն թէ՛ նախանիթ և թէ վառելանիթ, մինչեւ իսկ հոսուն ջուր չունի։ Այսու հանդերձ հակառակ այս անբարենպաստ պայմաններուն, Հոլանտացին անխոնջ ջանքերու շնորհիւ յաջողած է ճարտարութեան շատ մը ճիւղեր երկրին մէջ զարգացնել, և անոնցմէ մի քանիներ ալ էն նպաստաւոր պայմաններու մէջ աշխատող ճարտարագործ երկիրներու արտադրութեան հետ կարենալ մրցելու վիճակին հասուցած է։

Տարազագործութեան մէջ, Հոլանտայի կարեւոր արտադրութիւններն են քթանէ գործուածներ, բրդէ շուխա, սպաձոյ, առագաստի կտաւ, մատամբոլ, տիմի, ելն. ելն.։ Ունի գորգի, կաշիի, ներկի, թուղթի, ալեւսի, ծըխասիղի, ծխախոտի մեծ ու բազմաթիւ գործարաններ, ինչպէս նաև շաքարի զտարաններ ու ոգելից ըմպելիներու թորանոցներ։ Ադամանդ տաշելու մէջ Եւրոպիոյ ամէնէն գլխաւոր երկիրներէն մին է։ Միայն Ամսթէրտամի մէջ 10,000 գործաւոր այս արհեստով կ'զբաղին։

Նաւաշինութեան մէջ խիստ յաջող է, ունի 700ի չափ գործանոցներ, ուր նաւ, շոգենաւ և շոգեկառքի նիւթեր իսկ կ'շինուին։

Հոլանտայի վաճառականութիւնն ալ շատ ծաղկեալ վիճակ մը ունի, որու մասին ամփոփ ծանօթութիւններ կը վերապահենք երկրորդ յօդուածի մը։

Ա. ԴԱԼԼԱՔԵԱՆՑ

ԿԱՂԻՆԻ ԲԵՐՔԸ ՍԱԼԻՆԻԻ ՄԷՋ

Սալինիի կը գրեն մեզ.—

Բարաքիս այս գլխաւոր բերքը 1904ին պէս 1905ին ալ առատ եղաւ։ Հազուադէպ պարագայ մըն է որ յաջորդաբար երկու տարի կաղինը առատ բերք տայ, և այս զմայլեցիչ օրինակով ջուրը կ'ելնայ շատերու համոզումը թէ կաղինն լաւագոյն պտուղ տալէ վերջ կը յոգնի և այդ պատճառաւ յաջորդ մէկ քանի տարիներուն մէջ նուազ բերք կ'արտադրէ և կամ բնաւ չարտադրեր։ Բերք չըլլալու պատճառներն այլուր փնտռել պէտք է ուրեմն։ Միայն թէ լիառատ բերք ըսելով կը հասկցուի 20,000 կենդինար (1 կենդ. 44 օկա) կաղին տարեկան, զոր դանելու համար հարկ է տա նուազն մէկ քառորդ դար ետ երթալ, ինչ որ արտադրած են, կ'ըսուի, Սալինիի և իր շրջակայքը գտնուող պարտէզները։ Թէ արդարեւ արտաքոյ կարգի առատ բերք մը ծառերը կը յոգնեցնէ՝ շատ արամաբանական է, բայց կարգ մը դիրքերու ու պայմաններու մէջ գտնուող պարտէզներ մէկէ աւելի տարիներ յաջորդաբար լիառատ բերք արտադրած են, քանակի շատ զգալի տարբերութեամբ մը միայն։ Մեր կարծիքով, բերք չըլլալուն կամ նուազ ըլլալուն պատճառը վերագրելի է առաւելապէս կլիմայի անբարենպաստ փոփոխութեանց և դիտակից խնամքի մը չգոյութեան։

1905ի բերքը իր նախորդին տեսակին չափ ալնիւ չէր, բայց համեմատաբար չափազանց վար գնով ծախուեցաւ։ 1904ի բերքին կենդինարը ծախուեցաւ 140-130 ղրշ.ի մինչեւ 1905ինը մինչեւ հաշուով կենդինարը մէկ ոսկիէն աւելի չարժեց, բարձրագոյն գինն ըլլալով 120 և նուազագոյնը 80 ղրշ. կենդինարը։

Իտալիոյ և շրջականերուն կաղինի սահմանին գոնացում տուող արտադրավայրը Սալինիի և շրջակայքը չեն միայն։ Կան ուրիշ տեղեր ալ, որ անագին քանակութեամբ կ'արտադրեն այդ սքանչելի կերպով մնդարար ու համով պտուղէն, սա տարբերութեամբ որ ո՛չ մէկ տեղուց կաղինին տեսակը կը հասնի Սալինիի կաղինի տեսակին։ Այս տարի Սպանիոյ կաղինի բերքը առատ եղած է, ինչ որ չէր եղած 1904ին։ Պարագայ մը որ անմիջապէս մտածել կուտայ թէ առատութեան ու նուազութեան տարիները, մանաւանդ այս բերքին համար, մեր երկրին միայն յատուկ չեն։ Պատճառները թերեւս տարբերին, բայց արդիւնքը միեւնոյնն է։ Արդ, կաղին սպառող տեղեր իրենց պէտքը գոհացնելու համար մասամբ կամ ամբողջովին դիմեցին տարբեր հրապարակներ և հերուան պէս բուն թափով մը չխուժեցին այս կողմերը, որով հակառակ մատուցումը նոյն մնալուն՝ ինդրանքը նոյն չմնաց և պատճառ եղաւ գիներու վար մնալուն։

Այս ամէնուն հետ, այս անկեալ նկատուած գիներն ալ շատ գոհացուցիչ գիներ են, բաղդատմամբ 15-20 տարի առաջուան գիներուն, ուր կենդինարը 50-57 ղրուշ գինով մը կը վաճառուէր և ալէկ գին կը նկատուէր, վասն զի առատ բերք եղած տարիներ կենդինարը 50 ղ.էն վար գիներով շատ անգամ վաճառուած է նոյն տարիներուն մէջ և կը պատմի թէ մինչեւ 30 ղրշ. ալ իջած է։ Զմոռնանք յիշել որ այդ թանկագնիներէն մինչեւ այսօր շատ բարեփոխումներ կրած է ապրանքը քաղելու և վաճառելի վիճակին հասցնելու կերպն ու այդ և ուրիշ պատճառներով ալ կենդինարը մինչեւ 18-19 մէճիտի բարձրացած ատեններ եղած են։

ՆԵՐԱԾՄԱՆ ՏՈՒՐՔԸ

ՅՈՐԵՆԻ ԵՒ ԱԼԻՒԻՐԻ ՎՐԱՑ

Մաքսապաշտպան վարդապետութիւնը, որմէ տակաւ կը ներշնչուի Եւրոպական տէրութեանց մեծ մասին և Ամերիկայի մեծաւորական քաղաքականութիւնը, հետզհետէ կը յաջողիմէ նաև Սպանիոյ մէջ։ Ցայտնի է որ Սպանիոյ մաքսային ընդհ. սակագոյնը, որ իբր հիմ պիտի ծառայէ զանազան տէրութեանց հետ առեւտրական դաշնագիրներու բանակցութեան միջոցին, ա՛յնչափ տարապարտան տեսնուած է որ Եւրոպական տէրութիւնք բացարձակապէս յայտարարեցին թէ պիտի չկրնան բանակցութիւն կատարել այդպիսի հիման մը վրայ։ Ուստի սպանիական կառավարութիւնը կը պատրաստուի չափաւորել և զեղչել յիշեալ սակագինը։

Մտարիտի Օմ. ընդհ. հիւպատոսը տեղեկացուց Բ. Դրան որ Սպանիոյ ներմտական նախարարութիւնը պաշտօնական օրագիրներուն մէջ հրատարակեց արքայական հրամանագիր մը որով ցորենին 100 քիլոյին համար նախապէս առնուած 8 բէզէդայի և ալիւրին համար 13 20 բէզէդայի ներածման տուրքը կը վերահաստատուի։ Հիւպատոսը կը յարէ որ այս կարգադրութիւնը դժբախտաբար պիտի արգիլէ արտածումը, մանաւանդ ցորենին արտածումը Սպանիոյ մէջ և կը խնդրէ որ այս իրողութիւնն հաղորդուի Օսմանցի երկրագործներուն և արտածողներուն։ Բնութիւնն իր օրէնքները ունի, զորս կարելի չէ փոխել անպատիժ կերպով և հետեւարար անոր տնտեսական օրէնքները որոգրելու նպատակը անյաջողութեան կը մատնուի։ Անգամ մը Սպանիա իր երկրագործութիւնը պաշտպանելու համար մաքսային տարաբաժանումներու տուրքեր դրաւ օտար ցորեններուն և ալիւրներուն վրայ։ Բայց եւրաշտութիւն մը եկաւ վտանգից ցորենին մշակութիւնը սպանիական շատ մը նահանգներու մէջ և ցոյց տուաւ որ ժողովուրդին համար անհրաժեշտ եղած ցորենին ու ալիւրին ազատ մուտքը որքա՛ն կարեւոր է։ Հետեւարար սպանիական կառավարութիւնը փութաց այն տուն ջնջել օտար ցորենին և ալիւրին բարձր տուրքերը։ Այսօր երբ դարձեալ կը բարձրանան ներածման տուրքերը, կ'նեղանդրուի որ Սպանիոյ կառավարութիւնը լաւագոյն վիճակի մը հասած կը կարծէ իր երկրագործութիւնը։ Բայց միթէ կա՞յ անկայուն բան մը քան երկրագործական վիճակ մը։ Մթնոլորտական պայմանները, որոնք իրենց բնութեամբն իսկ անհաստատ են, կրնան ուշ կամ կանուխ ցաւալի անակնկալ մը պատճառել սպանիացի մշակներուն։ Ասիկա բնականաբար փափաքելի պատահականութիւն մը չէ, բայց սա անմիջելի առաւելութիւնը պիտի ունենայ որ նոր առիթ մը պիտի հայթայթէ Սպանիոյ՝ նուազ խրատութիւն ցոյց տալու համար մաքսային խնդիրներու մէջ և սպառողները չենթարկելու համար նախանիւթերու սղութեան։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Շաբաթ.— Եկան ու ծախուեցան 6960 պարկ աւստրիական և 300 պարկ փոչի։ Աւստրիականին Ա. տեսակին կենդինարը կ'արժէ 80 և դրանդիզովը 77 ղրշ., իսկ փոչին 76 ղրշ.։

Խաֆուէ.— Եկան ու ծախուեցան 1200 պարկ։ Բրոյին 100 օկան կ'արժէ 620-700 ղրշ., և Վէրրայինը՝ 750-800 ղրուշ։

Բրինձ.— Եկան ու ծախուեցան 500 պարկ Բանկուն և 200 պարկ Բիզոն։ Բանկունին պարկը կ'արժէ 110-112 ղրշ. դրանդիզովը՝ 99-100, ճարտնական Ա. տեսակը 142, Բ. տեսակը՝ 130 ղշ., եգիպտականին խաղվին 86 և Բ. տեսակը՝ 80-82 ղրշ.։ Բիզոնին Ա. տեսակին պարկը 42½ ֆր. Բ. տեսակինը 41 ֆր.։ Ճենովայի բրինձին պարկը՝ դրանդիզով՝ 36 ֆր.։

Կարագ.— Եկան ու ծախուեցան 300 տակառ Օլէօ Օյլ և 42 տակառ քոյրուք։ Միպերիական կարագին օկան կ'արժէ 17-17½ ղրշ. Լ. Օամ. 105էն, քոյրուքին օկան 9-9¼ ղրշ., Ամերիկան Օլէօ Օյլին Ա. տեսակը՝ 6-6¼ և Բ. տեսակը 5½ ղրշ.։

Խավեար.— Նոր ապրանք չեկաւ։ Սեւին Ա. տեսակը կ'արժէ 100-110 ղրշ. Լ. Օամ. 120էն, Բ. տեսակը՝ 70-90 ղրշ.։

Իւղ.— Եկան ու ծախուեցան 300 տակառ Միսիլի են.։ Բօրթուն Ա. տեսակին քիլօն կ'արժէ 4½ ղրշ., Միսիլիին քիլօն 4¼ և Այվալիքինը 4½ ղրուշ։

Օճառ.— Եկան ու ծախուեցան 600 պարկ Միսիլի, քիլօն 105 փրդ.էն։

ԱՆԱԳ.— Ապրիլի վիճակագրութիւնները հազիւ 11, 959 թոնոյի պատրաստ ապրանք մը ցոյց կուտան։ Եւ որովհետեւ չի յուսացուիր որ արտադրութիւնն աւելնայ ծնաւոր ապագայի մը մէջ, և մինչ կողմէ սպառումը չարունակ կ'աւելնայ, բնականաբար գիները պիտի չիյնան։

ՁԻՆԿՈ.— Ձինկոյի դրրդէը, որ կը կարծէր թէ այս մետաղին հրապարակը պիտի կրնայ վարել, բուռն մրցումի մը բռնուեցաւ Պողպատի դրրդին հետ որ արտասահմանէն զինիւ գնեց Ամերիկա ներածելու համար։ Պողպատի դրրդին գնած մետաղը աւելի ժան է քան զինկոյի դրրդին ծախածը, որով այս վերջինը պարտաւորուեցաւ իր գիները իջեցնել։

ԾԱՐԻԱՔԱՐ.— Ծարիաքարի գիները մեծ համեմատութեամբ բարձրացան։ Անցեալ ամսու կ'արժէր 50 սդերլին, մինչ այսօր 100 սդերլին է, այսինքն 100% բարձրացած է տարուան մը մէջ։ Գալով այս կարեւոր ու արագ բարձրացումին, բարեխտաբար չհանդիսութեան գործ չէ։ Արդարեւ վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան որ 1905ի արտադրութիւնը 1904ինէն 50% պակաս եղած է։ Միւս կողմէ, սպառումի խնդրանքները չատ են։

ԹԻԹԵՂ.— Արտադրութիւնը սահմանափակ ըլլալով, հրապարակին կացութիւնը լաւ է։ Միւս կողմէ խնդրանքը անհամեմատ աւելցած է որ նմանապէս ազդեցութիւն ըրած է գիներուն վրայ։

ՍԻՄՈՆ ՁԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ԲՈՄՊԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԷՐԲՈՒԼ, Մայիս 11

Մյս.-Ցնս-5.98 բնս. Օգս.—Սեպ.5.92 բ.
Յլս.-Օգս.5.99 » Հկտ.—Նոյ. 5.74 »

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ուրբաթ տարիներէ ի վեր կը տառապէի արգանդի հիւանդութենէ մը հաստակ դարմանումի տակ ըլլալուս, որոյ տեղուած էի վերջերս գործողութեան ենթարկուելու, բայց բարեկամի մը յանձնարարութեամբ Ամերիկեան պօմ տը ֆիքը գործածելով զարմանօք տեսայ թէ հիւանդութիւնս կատարեալ պէս բուժուած է և թէ լաւ կուտամ և կը խմեմ և ուժերս ալ առած եմ վերըստին։ Կը յանձնարարեմ ուրեմն տառապող կիներուն գործածել Պօմ տը ֆիքը և ազատել զիրենք տանջող հիւանդութենէն։

ՏԿՆ. Հ. ԲԻՒՐԲՃԵԱՆ

Սկիւտար

Կ'օրհնեմ այն օրը ուր Պոլիս եղած ժամանակս լսեցի Ամերիկեան գիւտի մը ազդը և հետաքրքրուեցայ հասկնալ թէ ինչ էր։ Կիսա որ երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր արգանդի հիւանդութենէ մը, կատարելապէս բժշկուեցաւ առանց գործողութեան, այս Ամերիկեան Պօմ տը ֆիքը գործածելով։

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

Պալբէխար

Ցաւէս երախտապարտ եմ Սկիւտարի մէջ ծանօթ ճարտար Տօքթ. Թոմխուռնտիի որ կիսա արմատապէս բժշկեց Ամերիկեան Պօմ տը ֆիքով, այն տեսակ արգանդի հիւանդութենէ մը որուն համար չատ բժիշկներ գործողութեան պէտքը կը դդային անկարգի յարատարելով ուրիշ ոչ է գեղով դարմանելը։

ԳԱԼԲԱՄՃԵԱՆ

Կեսիկ-Բաշա

12 տարիներէ ի վեր քաշած արգանդի հիւանդութիւնս, շնորհիւ Պօմ տը ֆիքի աղէկցաւ առանց գործողութեան պէտքը զդացնելու։

ՄԱՏԱՄ Ի. ՍՈՒՐԻՏԻՍ

Մազրի-Գիւղ

Ուրախութիւնս մեծ է յայտարարելով թէ երկար ժամանակուան ունեցած ընտանեկան հիւանդութենէս բժշկուեցայ Ամերիկեան Պօմ տը ֆիքի անուն դեղով։

ՏԿՆ. Լ. Պ.

Բիւրա

Ներկայիս կը փութամ ծանուցանել թէ Ամերիկեան Պօմ տը ֆիքը միակ դեղն է արգանդի հիւանդութեանց համար. տառապող կիներուն վրայ փորձելով հաստատեցի թէ բժշկութիւնը տեղի կ'ունենայ առանց գործողութեան։

ՏՕՔԹ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԻ

Լանկա

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1906 Մայիս 9 Երեքշաբթի

ՑՈՐԵՆ

Ձերմակ Առաջին օրան	40-40½	փր.
» երկրորդ »	39 39½	»
Մախլութ »	36.37	»
Զաւտարլը »	33.35	»
Սէրթ առաջին, օրան	41-41½	փր.
» միջին տեսակ	39½-40½	»

Այսօր ժամանեց 10 վագոն ցորեն Ա. նասլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրբմա Ա. պարկը 73 ղշ.
» » Բ. » 69 »

ԹԵՓ

Օրան 17 փարա։

ԳԱԲԻ

ԲէօսանէնՃէ 14½-14½ ղրշ. դրիւը

ՎԱՃԱՌԱԿ. ԳԻՏԵԼԻՔ ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՈՒՏՐ. ՀԱՇՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթը 2 անգամ մասնաւոր դասով, 3 ամիսէն մէկ ուսուցչուն ասն կարուելու մէջ։

Ցաշղոեալք ՎԿԱՑԱԿԱՆ կ'ստանան։ Բացատրությունը կ'ուսուցուի հայերէն մէկ լիրայով։

Լեզուաց դասեր ալ կը տրուին։

Փափաքողք քարթ-փոսթալով մը հաղորդեն մեզ իրենց հասցէն, Բացատրութիւնի վարձարան Բանկալթի։

Հիմնադիր—Տնօրէն
20—8 ՑԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՀԱՒԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՌԵԱԿՆԵՐԸ

Թխամայրերու խնամածութեան եղանակները ուսումնասիրելէ և վառեակներու յատուկ բնակավայրն ու բնակարանը պատրաստելէ վերջ, անցնինք վառեակներու խնամքին։

Զուարթ 24 ժամ վերջ, երբ այլեւս վառեակները ամբողջացած են, պէտք է զանոնք զետեղել կողովի մը մէջ, փոխադրելու համար նախապէս անոնց համար պատրաստուած բնակարանին ու բնակավայրին մէջ։ Թխամայրը նախորդ թիւով բացատրուած տուփին՝ մօր համար յատկացուած յարկարաժնին մէջ կը զետեղենք, յետոյ փոխադրման կողովէն մէկիկ մէկիկ առնելով վառեակները մօրը թեւերուն և կուրծքին տակ զգուշութիւնով կը դնենք։ Քիչ վերջը վառեակներու իրրեւ մնունդ յատկացուած խմոր մը (որուն բացատրութիւնը յաջորդ թիւով պիտի տանք) մօրը մօտիկը կը դնենք ամանով մը։

Մայրը իր մարմնին տակ զաւակները լաւ մը կը ծածկէ, կը գգուէ և իր մարմնին տաքութիւնը կը փոխանցէ անոնց և այս դիրքին մէջ չորս հինգ ժամ կենալէ վերջ, թխամայրերու յատուկ իր կարկաչումովը կը կանչէ իր զաւակները կոտցողը քրքրելով իր առջեւ դրուած խմորը։ Վառեակները իրենց գողգոջուն ոտներուն վրայ երեքալով կամաց կամաց կ'երկարին իրենց պտտիկ և սիրուն գլուխը իրենց մօր թեւերուն տակէն, և վախկոտ ու երկիւղալի երեւոյթով մը կ'սկսին առաջնալ դէպ իրենց մօր ձայնին որ զիրենք կը կանչէ։

Մայրը զանոնք ուտելու վարժեցնելու համար կոտցողը կը ցրուէ խմորը, անկէ փոքր մը իր կոտցողը կը վերցնէ և իր զաւակներուն կը ներկայացնէ և այսպէս շարունակաբար, մինչեւ որ զաւակները ուտելու վարժեցնէ։

Մնանելու կենսական պէտքը բնազդին օգնութիւնովը զօրացած, շուտով կը վարժեցնէ վառեակները ուտելու, որոնք իրենց կարգին զուարթօրէն կը սկսին ցրուել իրենց ներկայացուած նոյն խմորը։ Մայրը իր ձագերը այսպէս կերակրելէ վերջ տարբեր և աւելի գգուող ձայնով մը իր թեւերուն տակ կը կանչէ իր զաւակները, տալու համար անոնց իր մարմնական տաքութիւնը, որուն այնքան պէտք ունին վառեակները առաջին օրերուն մէջ։ Օրուան մէջ չորս անգամ պէտք է նորոգել խմորը, որովհետեւ մայրը կ'սպառէ իւրաքանչիւր կերակուրի մնացորդները։

Դարձեալ առաջին օրուան մէջ ցած և տափակ ջրամանի մը մէջ յատակ և մաքուր ջուրը կը ներկայացուի մօրը, որպէս զի խմելու եղանակն ալ սովրեցնէ իր զաւակներուն։ Ձագերէ ոմանք անդիտակցօրէն և հեռաքրքրութենէ մղեալ իրենց կոտցողները ջրամանին մէջ կը մտցնեն և գլուխնին վերցնելով կը կլլեն ջուրի կաթիլները և այսպէս կը վարժուին նաեւ խմելու, և կեանքի ընթացքին մէջ մնանելու։

Երրորդ օրէն սկսեալ կերամանը թխամայրին քովէն հեռացնելով կը փոխադրուի վառեակներու յատուկ յարկաբաժնին մէջ, սակայն ուշադրութիւն ընելու է որ մայրը վանդակորմէն երկարելով զլուխը կարենայ հասցնել կերին։

Շատեր առաջին օրերուն մէջ տուփին գեանին վրայ հոս հոն ցիրուցան կը նետեն վառեակներու յատկացուած մնունդը, մայրը ուժգին և տենդոտ ջղայնութիւնով մը ոտքերովը կ'սկսի ցրուել կերը և այս պահուն ճղմել և ոտնակոխել նաեւ իր ձագերէ մէկ քանին, թողունք որ այսպէս աղտոտած մնունդը չուտով վառեակները հիւանդութեանց զոհ կը նետէ հետեւաբար բացատրուած նախազգուշական պայմանները կարեւոր են։ Դարձեալ երրորդ օրէն սկսեալ ջրամանն ալ կը փոխադրուի վառեակներու յատուկ յարկաբաժնին մէջ և այսպէս ձագերը կը վարժուին կամաց կամաց հեռանալու իրենց մօր քովէն և քալելու մարդանքը կատարել։ Ջուրին և կերին մաքրողութեան հակողութիւնը աւելի կը դիւրանայ վառեակներու յատկացուած բաժնին մէջ։ Ջուրը ապակիէ կամ հողէ չինուած ցած և տափակ ամաններու մէջ պէտք է դնել, որպէսզի ձագերէ ոմանք ջրամանին մէջ իյնալով թէ՛ չխղճուին և թէ չաղտոտեն իրենց վրան և նաև այսպէս չաղտոտի ջուրը, ուրկէ խմելով հիւանդութիւններու ենթակայ չըլլան։

Մնունդն ալ մաքուր և տափակ ամանով մը պէտք է ներկայացնել վառեակներուն։

Չորրորդ օրը երբ արեւը սկսած է տաքցնել մթնոլորտը, վառեակները ժամի մը չափ պտտելու համար պէտք է արձակել իրենց բնակարանէն։ Հետեւեալ և յաջորդ օրերուն պտոյտի ժամերը երկարելով, կարելի է զանոնք ըստ կամս պտտելու վարժեցնել։

Առձրեւոտ և գէշ եղանակներու մէջ մինչեւ մէկ ամիս թոյլատրելու չէ որ վառեակները իրենց բնակարանէն հեռանան։ Այս տարիքէն վերջ անոնք արդէն ինքզինքնին պաշտպանելու վիճակին մէջ կը գտնուին։

Բնականաբար խնամքի այս եղանակը չարքաշ և փափուկ ցեղերու համար աւելի երկարելու է։ Մանաւանդ օտարազգի ցեղերու համար, զորս կ'ուզուի ընտելացնել մեր կլիմային հետ։

ՀՐԱՆՏ Ս. ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
Մասնագէտ
Երկրագործական գիտութեանց

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ